

Ак Велсапар

АК ӨЙ
Гошгулар китабы

Стокгольм 1996

ГҮНДОГАРДА БАР ЗАТ ПОЭЗИЯДАН БАШЛАНЯР...

Гүндогарда языжылык хүнэри гошгы дүзмекден башланяр. Бу йөрелге хэзирки заман түркмен эдебиятында-да үйтгевсиз довам эдйэр дийсе болар. Гөрнүкли түркмен прозачылары А.Таган, Аг.Алланазар кысса китапларының дашындан гошгы китапларыны-да чап этдирдилер. К.Кулы, А.Халмырат ялы ады белли языжылар-да студентлик йылларында энчеме гошгы языпдылар. Арамыздан ир гиден уссат языжылар А.Шир билен Б.Гөклең-де гошгудан башлапдылар. Акмырат соңра бүтинлейин проза гечен-де болса, Бапба өмрүниң ахырына деңеч шахырчылыгыны довам этди. Башдан өзүни прозачы хөкмүнде танадан Ё.Аннагурбаның соңкы дөвүрде чап этдирен гошгулары онуң прозасындан хас гүйчли. Уссат прозачы Т.Жумагелдиниң гошгы язандыгыны билйән аз-аздыр, эмма өзара гүррүнде ол гошгы дүзүп гөрөндигини боюн алды. Мен өкде языжы Ж.Худайгулының прозасының дийсең акгынлылыгындан чен тутуп, онуңам шыгыр сунгатындан башының чыкяндыгыны гүман эдйэрин. Г.Даңатар, М.Ораз дагының гошгы язандыгыны, язмандыгыны билемок, йөне, белки, оларам бу дөпден сова гечен дэлдирлер. Умуман, Гүндогарда адам дурмушы поэзиядан башланяр, поэзия билен-де гутаряр...

Элбетде, гошгы язмак языжа сөзлериң гадырыны билмеги, сөзи, сетирлери тыгшытлы тутмагы өвредйэр. Йөне онуң хақыкы прозача зыянлы ерем бар. Прозаның өз, гошгының-да өз язлышы бар. Бу ики хүнэриң узак вагтлайын биле йөрөдилмеги прозаны чакдан аша юмшадяр, онуң әхеңини ёйяр, оңа аякбагы боляр. Нетижеде языжы ики угур боюнча-да өзүниң етжек аңры чэк дережесине етип билмән галяр. Бу болса, языжы үчин улы шовсузлыкдыр.

Мен энчеме йыллардан бэри дине проза эсерлерини язарын. Ики хүнэри дең йөрөтмек маңа эйгертмеди. Йөне дүрли йылларда язан гошгуларымы бир китап эдип окыжылара хөдүрлөмек хөвеси кән вагтдан бэри мениң гурсагымда битмедик арзув болуп яшап гелди. Соңкы дөвүрде тэзе язылан гошгулар-да бар. Мегерем, бу ыкбалдакы өврүлишиклер билен баглыдыр? Үстесине-де, мениң гошгуларым хич хачан долулыгына чап эдилмәнди. Совет хәкимieti дөврүнде маңа оларың дине ужыпсызжа бөлегини нешир этмек башартды. Себэби мениң гошгуларым хич хачан сенсорларың гөвнүнден турманды. Гүррүң беришлерине гөрә, түркмен оппозициясыны голдап чыкыш эденимден соң, өз гаршыма гоймак үчин мениң чап эдилен гошгуларымың ичинден гара хеләк болуп, партия, Ленин хақдакы гошгулары гөзлөпдирлер. Эмма аңтавжыларың палтасы даша дегипдир, олар бу зейилли екеже сетири-де тапмак башартмандыр. Себэби мен хич хачан бейле гошгулары язмандым. Худайлыгымы айтсам, мен өз яшан совет гурлушымыза йүрегинде үйтгешик бир гизлин йигренч гөтерип гезен адамам дэлдим. Мен онуң билен ачык чакнышдым. Йөне илкибашдан түркмениң көне мирасы, гадымы голязмалар, көне күмүш шай-сеплер, халк дөрөдижилиги ве дашары юрт эдебияты билен ичгин гызыклананым үчин ялан-яшрык, чемечил гошгулары язмак мениң ядыма-да дүшмәндир. Екимде йигрененим ат-абрай, везипе үчин гошгы дүзйәнлерди. О тетелли адамлар хэзирем гөзүме геленок. Себэби олар өз ушажык пейдасы үчин ил-гүне улы каст эдйэрлер. Эдебият хич хачан гелди-гечер сыясатың гурбаны эдилмели дэлдир.

Үйтгедип гурмак дөврүнде чаклаңжа гошгулар китабым чыкан-да болса, редакторлар хем сенсорлар ол гошгуларың «дишини» дөвүпдилер. Шонуң үчинем бу мениң окыжылара хөдүрлөп билен илкинжи гошгулар китабым дийсең-де болжак. Бу китабы тайярлан дөврүмде өңки гошгуларымың көпүсини яңадандан язмалы болдум, себэби голязмаларың көпүси догдук илде галды. Элбетде, гошгуларың хеммесини ятдан дикелтмек башартмады ве оларың энчемеси бу китаба гирмеди. Йөне, белки, олар-да иру-гич китап гөрнүшинде түркмен окыжыларына говшар.

Түркмен илим...

*Язың билен яшадым,
Ядың билен яшадым,
Өз адымы унудып,
Адың билен яшадым!*

ТОПРАГЫМ

Топрагым, сынмаз өркүм!
Васпың йүреке гойдум.
Сени энем дек гөрдүм.
Сени гелним дек сөйдүм.

Даркаш этмән беленде,
Сөйдүм сениң бар паслың.
Четрәп язлар геленде,
Дуйдум өз дайхан аслым.

Саг бол, көйдүрмедиги сен,
Көрәп дуран шапагым!
Саг бол, ийдирмедиги сен,
Кесекиниң шарпыгын.

Язың билен яшадым,
Ядың билен яшадым,
Өз адымы унудып,
Адың билен яшадым!

Саг бол, ядымда хер гүн,
Алгым ёк, бергим кәндир.
Яшан хер гүнүм үчин
Башым саңа гурбандыр!

ГАРАГУМ

Ата-баба топрагым,
Хем эжирли, хем багтлы.
Какып сөвеш депрегин,
Кәндир депелән атлы.

Топлы хем топханалы
Гечдилер о ян, бу ян:
Теймирлең, парс ханлары
Хем, элбетде, Чингиз хан.

Гүйжүң мыдам дең гелйәр,
Не кән, не-де азажык.
Душман я сувсуз өлйәр,
Я-да чөлде азашып.

Элбетде, өзүң билйән,
Бу ничик ара-чәре.
Сен-ә ёкарда галяң,
Ганымы гөмйәр чәге.

Гереги ёк "дүртмегиң",
Дүшүнене чала үм.
Чүвсе багты түркмениң,
Мүдүмидир Гарагум!

ДОГДУК ДИЯР

Энче йыллап айра дүшдүм,
Бу гүн мең несибәм чекди.
Догдук Дияр, сениң кешбиң
Хөвесим гүндиз гөрмекди.

Эмма велин, илки мунда
Яда салып гара аты,
Обаң эдил алкымында
Чыкды өнүмден гаранкы!

Жайлаң депесинден бакан
Ай ятладяр сары ягы.
Үстүне гижелик чөкен,
Обам эдил гүман ялы.

Тукат ятыр йөрелен ёл,
Аягызым өчүрипдир.
Ай шөхлеси агачлары
Диварлара гөчүрипдир.

Етишен гүнебакарлар
Гөрүп буйра сачларымы,
Гөйө утанжаң уялар,
Эгди ере башларыны.

Гурсагымда гайгы-гам бар,
Етилмедик сепгит өңде.
Хайпың гелер сениң, мегер,
Сачлармың агын гөрөңде...

Айра дүшүп чекдим зарың,
Сенсиз дүнье – гуры оваз.
Маңа эзиз сең дидарың,
Маңа сениң бар паслың – яз!

Адың сенадыр дилимде,
Нәдейин мен тылла тагты,
Несип этсе өз илимде
Узак-узак ёллаң багты!

АШГАБАТ

"Товшана – догдук депе!"
Даш дүшсе, болар үнжи.
Айралык чекди көпе,
Айралык – бөвре санжы.

Өзге иллең сазы ят,
Башгадыр гылым-эдим.
Алыслардан, Ашгабат,
Сен шәхери күйседим!

Дагыңдан инер инрик,
Ай гөкде эдер кешдин.
Күлли түркмене деңлик
Сениң мәхрибан кешбиң!

Парх эденек мерженден,
Йылдызлаң дәне-дәне.
Айра дүшдүм мен сенден,
Билмедим гүнәм нәме?

Сен кимлерин дилинде,
Ким йүрекден эй гөрди.
Ата-баба илимде
Ким мени өвей гөрди?

Кысмата ёк чәрәмиз,
Язгытдан гутулмак кын.
Дашлашса-да арамыз,
Сен мең йүрегме якын.

БУЛУТЛАҢ ГӨЧИ

Булутлаң бакы гөчи
Тутуп баряр асманы.
Гөк йүзүнде башгача,
Ерде бар башга маны.

Инип гөкден ере мен,
Йитирдим бу ымматы.
Өмрүм бердим еле мен,
Билмедим не гымматы.

Көтел ёла болдум душ,
Не эмел, не эмрим бар.
Ики дүнъе гаршыдаш
Хем екеже өмрүм бар.

Ялбармадым нәкесе,
Кысматыма боюн мен.
Миннетли мейли кәсе –
Өвгүни нәдейин мен?

Хер әдимим тәлейим,
Зехиним: шөхрат-шаным.
Мен нөкери дәлеем
Хич бир ханың, хич шаның!

Серхилем мен, саяван
Депәмде гөк гүммези.
Ил-гүн билен дең аян
Таңрың ягты гүнлери.

Дүнье капас ким үчин.
Алсаң, эрк хем бар экен.
Бу дүнье эркин үчин
Не гиң, не-де дар экен!

СҮЙРГҮНОРТАН

Сүйргүнортан! Ничик гөрнүш!
Жөвза әхли затдан өкде.
Яшайыш йөне бир "мыш-мыш"
Томус бу ёвуз топракда.

Бир дүе ятыр багырып,
Жокрама ысса чыдаман.
Чага дек бойнуны буруп,
Кимден дилейәр ол аман?

Билмек аңсат гөге бакып,
Сүйргүнортан гелсе голай.
Орта Азыядан чыкып,
Африка баряр түвелей!

Сазаклы токай үмсүмлик,
Галмандыр дабараң ёкы.
Шахада тени бир чүммүк
Бөкүп йөр гара жок-жокы.

Топрак ярык-ярык, диш-диш,
Эрәп акяр чөл ховасы.
Дутарың сесине меңзеш
Жокрама ыссың овазы.

Бу дерт берилмес хер киме,
Башга сөй билен арам ёк.
Дерман тапылмаз дердиме,
Бу или сөймей чэрэм ёк.

БУ САЧЫ ГИЖЕДЕН АЛДЫМ

Бу сачы гижеден алдым!
Гарадыр олаң буйрасы.
Мен гүйзүң гүни догулдым,
Ерде пасыллаң сереси.

Түркмениң гызгын чөлүни
Гездим башыма тэч эдип.
Дүзлерде йылгын гүлүни
Бармагма орап, уч эдип.

Сөйдүм асманың мавусын,
Ятласам, йүрек дилйэндир.
Демиртикенлең авусын
Дабанларым ят билйэндир!

Бу ыхласым үчин бири
Индерди башыма губар.
Эмма энтек умыт дири,
Энтек сачлармың товы бар!

Бир гүн барарын доланып.
Ватан өнүнде ёк хатам.
Гөзлери маңа зар болуп,
Гаррандыр мең энем-атам...

Бу ырымдан гөзлэп маны,
Гойман олар аз санлысын,
Барсам, йыгнап бар обаны,
Берерлер айдан жанлысын.

Шонда мен гуссаны ене,
Элбет, өзүме гоярын.
"Гелдиңми аман?" диене,
"Саг-аман гелдим!" диерин.

Гөрнүши мэхрибан өйүң,
Ынжан көңле рахат берер.
Гөкде гыз яглыгы дейин,
Ак булут айланар йөрер.

ГӨЙӘ БИР ТАЛ Я-ДА ДЕРЕК...

Гөйә бир тал я-да дерек
Гырманчалы яп боюнда,
Догулдым мән, болдум герек
Адаты түркмен өйүнде.

Асуда оба еринде
Өсдүм. Күйседим шәхери.
Онсоң гүнлериң биринде
Терк этдим тәмиз сәхери.

Гүнлер, айлар догды, яшды,
Шәхер шейтан дек гүймеди.
Йөне догдук обаң ышгы
Кәте гүнүме гоймады.

Ничиккә гоңшы-голамлар?
Гаррыларда бармы бир тап?
Дурмыка өңки еринде
Гайракы жеңнел, таллы яп?

Бардым отлудан дүшдүм-де.
Эмма кән гирен дүйшүме,
Адамлар хүвве үйшди-де,
Даргады ишли-ишине...

Гансам дийип хас говуҗа,
Чыкдым дүзе йүрек ховлап.
Дүзи басыпдыр говача,
Игләп, гөмлүпдир акар яп.

Обаң дашы капас дек дар,
Дүзден гелйәр дерман ысы.
Не-хә йылгынлы жеңнел бар,
Не-де тилки, товшан ызы.

Жеңнели чапып, бу тайда
Адамлар пагта экипдир.
Ак көмелек чыкян ойда
Ах, инди ак шор чыкыпдыр.

Ядап, өе өзүм атян,
Биалач йыгнаян йүкүм.
Түкениксиз гусса батян,
Тапып билмән мундан көкүм.

Гидерсиң баш алып инди,
Гидерсиң не гүлүп, не аглап.

Гечмишиң соңы гөрүнди
Гелжегиң йүрегин даглап.

ДИЯРЫҢ ВАСПЫ

Мен Диярың дидамын доймадым.
Хер дем онуң гөвнүн тапасым гелди.
Гиже-гүндиз оң васпыны гоймадым,
Она гыммат серпай япасым гелди.

Чөллерни, дагларны бир дең күйседим,
Гезен ерлерими хер дем күйседим,
Айдымларны айдып гырылды сесим,
Ат мүнүп, шол яна депесим гелди.

Сөйүп өз илимиң яман-ягшысын,
Сачларма ак дүшди, маңлайма гасын,
Дыза галып, диңләп озан-багшысын,
Биле бир пердеден гопасым гелди.

Гөркүнден хумарлап, башымы яйкап,
Топрагның йүзүнден тарыхын окаяп,
Хер дабан ерине багрымы ойкап,
Хер дабан ерини өпесим гелди.

ЯТ ИЛЛЕРДЕ...

Өз илиңде гул боландан надана,
Айрачылык жебрин сайлап алса бор.
Мертебәңи гойман шүбхе-гүмана,
Киши кимин, ят иллерде өлсе бор.

Бу дүнийәде сүтем гөрөн бедениң,
Гам чекме сен, бир гүн ынжалык тапар.
Йитип гитмез шонда ыхлас эдениң,
Рухуң учуп барып, Ватаны өпер!

Стокгольм, 1995

Оян сен, түркменим, оян!..

*Йүреги гызгын чәгеден,
Юрдуң бигадыр гиң дәлдир:
Лебап, Вас, Мары, Шагадам,
Ортада гөзел Ахалдыр.*

ТҮРКМЕНИҢ ЫКБАЛЫ

Түркмениң ыкбалы – дагың ыкбалы!
Кән асырлап онуң дүйбүн көвдүлер.
Ерде дуруп өвүп болмаян ялы,
Басгылап, үстүне чыкып өвдүлер.

Түркмениң ыкбалы – чөлүң ыкбалы!
Өз инине сиңмеди өз экини.
Акдыр гара, мавы алтын көвдүрип,
Мис теңнеден төледилер хакыны.

Түркмениң ыкбалы – деряң ыкбалы!
Пагта билен дамагыны чалдылар.
Бу дүйнәде башга жеза ёк ялы,
Оң элинден мертебесин алдылар.

Түркмениң ыкбалы – мердиң ыкбалы!
Ол паны дүйнәни этди оваррам.
Онуң "оваррамы" киме эртирлик,
Киме гүнортанлык, киме болды – шам!

Түркмениң ыкбалы – дүйнәң ыкбалы!
Демир гушак билен гушап билини,
Ягшы, Яман дога экизлер ялы,
Бил тутушып, торч эдип йөр илини.

ГОЙМА НАМАРДЫҢ ГЕПИНЕ!

Ким ничик бада нош эдер,
Ким бакар кимиң непине?
Аллахым, сенден дилегим,
Гойма намардың гепине!

Бимарлык укусы тутан,
Гөвни ачык, сада илим.
Сең ыкбалың гөрүп, Ватан,
Болды йүрек дилим-дилим.

Гарк болуп гафлатда ятмаз
Бу гүн халал дузуң иен.
Дагаманка аслы юрдуң,
Оян сен, түркменим, оян!

Йүреги гызгын чәгеден,
Юрдуң бигадыр гиң дәлдир:
Лебап, Вас, Мары, Шагадам,
Ортада гөзел Ахалдыр.

Ким халкының дердин чекер,
Ким серместдир байлык, пулдан.
Әр йигитден әр айдымы,
Гул айдымы чыкар гулдан!

Ким ничик бада нош эдер,
Ким бакар кимиң непине.
Аллахым, сенден дилегим,
Или гойма ил гепине!

АТА ВАТАН

Ватаны хер кимсе өзүче сөер,
Ватан хакда бир сөз дийдим, бисмылла!
Бу дуйгыны хер кес өзүче дуяр,
Бир дең Таңрысы бол барчаның, Алла!

Ватаным! Мең сенден якын кимим бар?
Арман, өврүлдиң сен йүпсүз кервене.
Дүйн бошадың демир зынжырдан, эмма
Габадылар бу гүн башга гермеве.

Ничик ой этмерсиң бу хакда узак,
Хайсы зат бара-бар согап-гүнәне?
Эгер-де эркиңе гурулса дузак,
Мәхрибан топрагың манысы нәме?

Бир Таңра баглыдыр болжак хем гелжек.
Ерден тапан ёкдур бу ширин жаны.
Йөне юрт сөймәни өвредип билжек,
Чыксын, ынха, Алың ала мейданы!

Гөроглы адыны дакынян кимлер?
Ким ол юрды алып барян угралла?
Гөч гайтса, агсагам оздурып билер,
Йөне сен агсага ынсап бер, Алла!

Намарт рүстем гелди, мерт оңа бакар,
Заманадан баш чыкармак хыллалла.
Аглак илде депә доңузлар чыкар,
Йөне сен доңуза ынсап бер, Алла!

Ынсап ийилмесин ачлыгам болса,
Түркмени өвүрме пархсыз мәхеллә.
Метжидиң гапысы ачыгам болса,
Оңа ит гирмесин, керемли Алла!

Ил-гүнүң дашыны әр йигит горар,
Ол хатда ёва-да ынсаплы дарар.

Бу гүн алахекек ил-юрды сорар,
Йөне сен хекеге ынсап бер, Алла!

Ватан диймек, адам мертебесидир,
Эркидир үстүндө янып-көөниң.
Эркидир мертебәңе болмаса гадыр,
Бир гысым гум дәлми топрак диениң?

Сен Ватаны йүрегинде гүман эт,
Ол йылдыз дек хем якын хем узакдыр.
Ватан мерт әхлине учарга ганат,
Хем мердиң эркине гурлан дузакдыр!

ГАЗ УЧДЫ, ГАРГА ГОНДЫ!

Кыблагәхим, Ватаным,
Саңа дийжек сөзүм бар.
Яшасам-да гойнуңда,
Болдум бу гүн саңа зар.

Екирленде сең дилиң,
Чыкмадыммы ховандар?
Мертебесин өз илиң
Горамасаң ничик бор?

Гарашсызлык иследим
Мен саңа, ата мекан.
Эйсем, муны йүрекден
Күйсемедик бармыкан?

Гечди гитди ол гүнлер,
Ким йүк болды, ким йүкчи.
Той гутарды. Чар яндан
Үйши соңра түйдүкчи!

Сув гетирен кимседи,
Кимсе-де күйзе дөвен.
Сувы башына чекди
Күйзе дөвенлер бу гүн.

Мәрекеде даналаң
Орны болды чет инди.
Хайп кимлер өңе дүшди!
Кимлер гыра чекилди!

Кимлең чырасы янды,
Кимлең чырасы сөнди.
Бу сонарлы мейдандан
Газ учды, гарга гонды!

ТҮРКМЕНИМ

Бапба Гөклеңи ятлап...

Түркмен, түркмен – түркүмдир,
Түркмен мениң гөркүмдир.
Токлыны сатар секизе,
Дүммесин алар докуза!

Гиң голтугы "гарпызлы"
Гачса, ери бош болар.
Нәтсин дүнийә-байлыгы?
Бош сөз билен хош болар.

Өз өйүнде гүнлүкчи,
Мензил ашмаз "ах" сеси.
Ол не хаммал, не йүкчи,
Не-де юрдуң эеси.

Гар яссанар – мал бакар,
Буз дүшенер – пагта экер.
Йылда онки ай ишләп,
Ене бергили чыкар.

Юка гөрүп аклыны
Вада билен бакарлар.
"Бер" дийсе өз хакыны,
Гөзүнде от якарлар.

Гырмыз доны болар дар
Эмма кейпли чагында.
Күл үстүнде орны бар,
Ах, гөвни Кап дагында!

Йүз йыл гул болан халкың
Дердин мүң йыл айдып бор.
Дийилди оңа "Галкын!",
Галкынайса, нәдип бор?!

Дүмме – токлының гуйругы, гуйрук яг.

БАПБА ГӨКЛЕҢ

"Бапба Гөклең! Бапба Гөклең!
Сенем бири жайы ёклаң!"
Дегишердик душсак саңа,
Йөне велин бу дегишме
Аграсды гүлки, ёмақдан.

Бапба Гөклең! Бапба Гөклең!
Сен хем гөдек хем нәзикдин,
Хем пайхаслы, хем газаплы,
Бүтин өмрүң көтек ийдиң!
Эмма достларңа вепалы,
Душманлара рехимлидиң.

Элбетде, сен гарып дәлдиң.
Дәлдиң еке. Бу белли зат.
Күлли түркмен – гурсагында!
Мерт йигитлең энчемесин
Энче йыллап бирлешдирди,
"Бапба Гөклең" диен бир ат.

Дири гүнүң сен ёлуңда
Гуран илки энче торы,
(О дүнийәде билевери...)
Өлен гүнүң пейда болды
Хешеллечи газетлерде,
"Ёлдашларың бир топары".

Бапба Гөклең! Бапба Гөклең!
Жайсыз адам хукуксыздыр.
Сенем бири жайы ёклаң.
Онсоң ничик ынанып бор
Ажалың геленне гөкден?

Гоюн йылы агыр дүшди,
Ниче әр дүнийәден гечди:
Ил оглы Ахмет Бекмырат,
Соңра Шир оглы Акмырат,
Герчек йигит Баба Аннан,
Арслан йүрек Бапба Гөклең...
Бардан ёк эден Худайым,
Бар эдевер ене ёкдан!

1991, декабрь

АКМЫРАТ ШИРИҢ ӨЛҮМИНЕ

Нечүн адам бир гүн дүнийәден гидйәр,
Гайратына мэтәч илини гоюп?
Яшамалы вагты дызыны эпмән,
Янып, бишип, көйүп...

Нечүн адам бир гүн дүңйәден гидйәр,
Дост-ярының йүрегине ган өйүп:
Яңы топрагына көкүн уранда,
Яңы угранында япрагны яйып?

Нечүн адам бир гүн дүңйәден гидйәр,
Гидйәр периште дей гөзлерден гайып?
Нәдип бейле хата иши эдйәр ол
Достларның йүрегни демирден сайып?

Нечүн адам бир гүн дүңйәден гидйәр?
Мегер, бейле сораг бермегем айып.
Гөзүңе гөрүнмән гезйән авчыдан –
Пелекден ким сорар: "Нәмүчин?" дийип?

Нечүн адам бир гүн дүңйәден гидйәр?
Айтсаңызлаң, билйән бармы, халайык?
...Ах, дост, өт гүнәми, иң болманда, хей,
Галып билмедиңми болуп сен майып?..

БИЗИҢ ИНДИ МӨХЛЕТИМИЗ АЗАЛЯР

Бизиң инди мөхлетимиз азаляр,
Еке-еке гөч эдйәрис о дүңйә.
Эрбет адамларың зорундан яңа
Говы дөвүр эрбет болуп гөрүңйәр.

Эрк диледик бу мэхрибан иле биз,
Гарашсызлык талап этдик Ватана.
Эмма тарых, хайп, үстүнден ёл берди
Мертлере дәл, өз илини сатана.

Юмрук дүвүп чыкдык көчә эрк үчин,
Гол япмадык мекирликдир эмеле.
Шоң үчин ав болдук эне сүйт ерне
Яш башындан хилегәрлик эмене.

Йитирдик огланлаң гызыл йүзлүсин,
Нәмүчин гүллериң йитиси соляр?
Дүшүнип билемок, пелек нәмүчин
Эрбеди яшадып, говыны аляр?

Кимден өвренипдир ол надан пелек
Мердиң кейпин гөдеклерче дөвмәни?
Бу дүңйә ким үчин ярадылыпдыр
Эгер акмак сүржек болса дөвраны?

Бизиң инди мөхлетимиз азалар,
Еке-еке гөч эдйәрис о дүнийә.
Эрбетлигиң үстүн чыканы үчин,
Бу гиң дүнийә капас дек дар гөрүнийәр...

ОЛ ГҮН ГЕЛЕР!

Сен гам чекме, багда бахары совлан,
Гыш аңзагы гечер, ене яз олар.
Шонда мең ериме башга бир оглан,
Шонда сең ериңе башга гыз гелер!

Юмруклар говшамаз эрк үчин дүвлен.
Белент максат ёла ялкымын салар.
Шонда мең ериме башга бир оглан,
Шонда сең ериңе башга гыз гелер!

Бу баглар гөзел бор зор-сүтем совлан,
Улы-кичи хеммәң йүзлери гүлер.
Шонда мең ериме башга бир оглан,
Шонда сең ериңе башга гыз гелер!

Бу ёлда йитсек биз, этмегин арман,
Сейрелен хатарлар тәзеден доллар.
Чүнки мең ериме ене бир оглан,
Чүнки сең ериңе ене гыз гелер!

Нәтжек, биз икимиз кын дөвүр доглан,
Йөне гелжек йыллар багтлы болар.
Шонда мең ериме багтлы оглан,
Шонда сең ериңе багтлы гыз гелер!

САДАГАСЫ ГИТДИГИМ!

Ш-Б-на

Бу нә бейле болды, гаралды дашым,
Ягтылмады, садагасы гитдигим?
Кимлер даш атмады дадансоң ашым,
Ал кылмады, садагасы гитдигим?

Не дүрсдүр, не терсдир бу барян ёлум,
Не песдир, не бейик чилик ахвалым,
Талаңа дүшүпдир газанан малым,
Сатылмады, садагасы гитдигим!

Намартлар ил-юрда болды хожайын,
Гитдикче кашаңдан гурдулар өйүн.

Бириси бүдресе, онусы тайын,
Гутармады, садагасы гитдигим!

Мертлер юртдан чыкды дишлэп хырчыны,
Намартлар ерине салды хылтыны.
Ил-бендэң сув гөзлей гурап гултумы,
Тапылмады, садагасы гитдигим!

Түркмен хачан гөрер тагтда өз деңин?
Ол хачан өвренир бу ишин чемин?
Ганымлар пенжелэп гысанда демин,
Топулмады, садагасы гитдигим!

Гүнбе-гүнден илиң агралды кешги,
Бетеринден бетерине саташды.
Ганымлары өз ичинден етишди,
Гутулмады, садагасы гитдигим!

Ватан дийип, гайгы-гама улашдым,
Елден-гүнден оң халыны сорашдым,
Өз илимде улы тоя гарашдым,
Тутулмады, садагасы гитдигим!

ТЕШНЕЛИК

Овурт сувсуз галдым ымгыр чөл ичре,
Көмек герли дэлди хич ерден шонда.
Хинлерден,
Сүренден бакып ятырды
Мени соңкы гөрүп галжак жеменде.
Сувсузлыкдан дэл-де,
Ятлап, одугып,
Ичен сувларымың чекдим эзьетин.
Ганы гатан депелериң үстүне
Йыкылды ёкардан гуры гөзьетим!
Дүйшүме дэл,
Гирди шонда хушума,
Тешнеликден халыс азанда гәби,
Ягыш дилэп,
Дилэп ене яшайыш,
Ата-бабалармың дөрөден дэби.
Хакыдамда гечмиш,
Аңымда гелжек,
Гамыш көпрэ дөндүм ики арада.
/Аягына галар экен гечмишиң,
Гелжегиңе ёвуз бир зат дараса!/
Гөзлермиң ичинде гум сыран асман,
Дыз дирәним ата-баба топрагым.
Мең иң соңкы малым ёлуңа гурбан,

Сен гөкде тебл этсең тупан депрегин.
Етиш гөкден, ягыш-ягмырың пири,
Етиш, эй, Мирхайдар, чекдирме зарың!
Ерде өзүн худай саянлар дири,
Гөрсүн, иң болманда, пыгамбер зорун!
Ягмыр индер гөкден, йылдырым чакып,
Өз тешне гулларны өз нуруна як.
Сенден дилег эдйән дызыма чөкүп,
Я Алла!
Я Худай!
Я Таңры!
Я Хак!

ДҮНҮЙӘҢ ДҮЙБИ НӘМЕ?

Гезенделик рысгалына бил баглап,
Өз юрдумың сырларыны ачарын.
Көне галаларың деңинде аглап,
Тәзелерниң денесинден гечерин.

Чох-чох тәсинликлер душар бу ёлда,
Гөзлериң доймаз хич середип-бакып,
Энегине түй битмедик яш молла
Азана гыгыряр минбере чыкып.

Метжитлер гуруляр, кервенсарайлар,
Бежерилйәр гадым топрагың дерди.
Дашың алдыгыча көшклер хем жайлар,
Танамак кын йөне бу көне юрды.

Вагт гечйәр өмүрлең үстүнден әтләп,
Хер кесе эзиздир яшан заманы.
Бири гусса батса, гечмишин ятлап,
Сен ондан гөзлеме ярамаз маны.

Йөне гам шерабын датса таквалар,
Йөне ерде ятса, бири бүдресе,
Ялан сөз үстүнде тагт гурса шалар,
Киме деркар метжит билен медресе?

Әлбетде, гутулмак кын бу элемден,
Гүн яшып, земине чөксе икинди.
Алдав билен алнан мениң элимден,
Өмрүмиң өвезин ким долар инди?

Не гелжеги сөййән, не-де гечмиши,
Дүнийәң дүйби нәме: шерми я хайыр?

Арман, муны чөзүп билмез хич киши,
Серет, өлүмем сыр, яшайышам сыр!

ТҮРКМЕН ВЕ ШЕЙТАН

Не дөв чалды түркмене?
Өз эркине эе дөл.
Дуянок ол дүртсеңем,
Гөзи ачык. Оя дөл.

Оң ийяэни садака,
Кепени мугт пайланяр.
Вах, аклыңа садага!
Ерине ким ойланяр?

Пикир этмек гадаган,
Йыгнанмак, ич дөкүшмек.
Сүйнүп ятмак гадаган,
Өйленмек хем өпүшмек.

Дөв чаланок. Какды ал.
Ол эл чарпып доймаяр.
Дүйшүнде дөл, түркмени
Хушда шейтан ойнаяр!

ЙЫЛДЫЗ ОРАГЫ

Өз илими сөйдүм. Гурсагымда гам.
Гижелик. Ай оряр йылдыз орагын.
Арман, инди яшамага хөвес кем.
Алңасап уранок инди йүрегим.

Яшлык гечди. Нэме галды ызында?
Битмедик арзувлаң чуңдур гуссасы.
Ахмыр галар илки сөөн гызыңда.
Ятдан чыкмаз додакларның писсеси.

Ил-гүне сыгынан мен дэлми башда?
Бүтин дүңйэ яян оң агыр дердин?
Эйсем, гөдек силтерленмеден башга
Ягшы нетим үчин мен нэме гөрдүм?

Мени жуда хорладылар капырлар,
Эмма мусулманлар хорлады бетер.
Ялана тен берсе селлели пирлер,
Бу илде пыгамбер орнун ким тутар?

Бейик йөрөлгелер ятдан чыкса кын,
Гылтыма ковлашса тохум бедевлер.
Нахак жебир чекип өз илиң үчин,
Оны не-хә сөйүп, не сөймән болар.

Шол себәпден гурсагымда гайгы-гам,
Эгри Ай орярка гижәң орагын.
Шол себәпден яшайыша хөвес кем.
Шоң үчин бипервай уряр йүрегим.

НИЧИКДИР БУ ГҮН ХАЛЫҢЫЗ?

(Көшик языжыларына ве журналистлерине)

Хакына тутма багшылар,
Ничикдир бу гун халыңыз?
Ямана яран ягшылар,
Ничикдир бу гун халыңыз?

Намысын күле атанлар,
Гафлат укуда ятанлар,
Хайп, дуза гачып йитенлер,
Ничикдир бу гун халыңыз?

Ысырганып сорашанлар,
Еңи тыглы гөрүшенлер,
Яллаклыкда ярышанлар,
Ничикдир бу гун халыңыз?

Дилини ювдан дилчилер,
Илинден дойгун илчилер,
Диймәйин дийсем... гылчылар,
Ничикдир бу гун халыңыз?

Ант ичип, авы яланлар,
Ит кимин гуйрук буланлар,
Иңнән зәхерли йыланлар,
Ничикдир бу гун халыңыз?

Элипден шерменде алымлар,
Кимдиги өңден мәлимлер,
Заңнар, залуват, залымлар!
Ничикдир бу гун халыңыз?

Эркек болуп маяланлар,
Өз адыны заяланлар,
Гулатыны саяланлар,
Ничикдир бу гун халыңыз?

Чырмашык сиз, ёк көкүңиз,
Чүйрүк саман бар йүкүңиз.
Чыкдымы эден чакыңыз?
Ничикдир бу гүн халыңыз?

Дин-иманы ювутдыңыз,
Бил бүкүп, нәме утдуңыз?
Бичәре халкы нәтдиңиз!
Ничикдир бу гүн халыңыз?

Пархы ёк хыдырмы, хырсымы?
Сиз оңа гул: орсмы, пирсми.
Айдың, я мең сөзүм терсми?
Ничикдир бу гүн халыңыз?

Аяк астында ятанлар,
Намардың атын тутанлар,
Дүнийәден дири өтенлер!
Ничикдир бу гүн халыңыз?

СИЗ МЕНИ ГӨЗЛЕМӘҢ!

Сиз мени гөзлемәң шовхунлы ерден,
Шагалаңың гөчи гайтды биреййәм.
Болса, шатлыгымы дост-яра пайлап,
Мен инди өзүме гуссаны гойян.

Эртириң себәпсиз дабарасындан
Ег гөрйән агшамың гүлгүн шерабын.
Иңригиң шапагы мең үчин ал мей,
Гөзлермиң овасы мей ичйән габым!

Отуз бәш яшымда нәме гөрдүм мен?
Өңде-де, ызда-да ёллаң өврүми.
Бир серетсем, энтөк яшап башламан,
Эййәм яшапдырын бир әр өмрүни.

Галагоп эйямда гечди яшлыгым,
Не ягшылык еңди, не яман, элбет.
Гаты ере дөңди хамана дурмуш,
Адамлар өкүз дек,
Сүсүшди эрбет!

Чакнышып, капаса гирди хеммеси,
Бир топар наданлар, диймәйин дийсем!
Бар кишә орталык затлар хакында
Орталык дил тапып болмазмы эйсем?

Мен биалач екелиги сайладым.
Кимлер менден китүв эдип гитдилер.
Капасаң ичинде шөхрат аланлар
Мени акмак сайып, питжиң атдылар.

Эмма мен оlara саглык дилейән,
Говы гөрийән узак өмүр сүренин.
Гой, гөрсүнлер олар ахыр яшында
Мең өңкүм дек эркин яшап йөреним.

Чүнки шовхунындан шөхратың-шаның
Ег гөрийән агшамың гойы шерабын.
Ал шапак мең үчин гүлгүн шерапдыр,
Гөзлермиң овасы мей ичйән габым.

ЁЛЛАР, ХЕЙ!

Авды Кула

Гүнлер гечди, доланмады баш билмедик тай кимин,
Ызда галды, өңде ятыр түкениксиз ёллар, хей!
Түркмен илим бир бигәнә тутулан ак өй кимин,
Аглап галды нәмынасып элде йүпек яллар, хей!

Ил-халкыңа хормат, вепа илки зерур дерт дийип,
Ховп-хатары ёлда ятан киршен дийип, герт дийип,
Ынандым мен, буйсандым мен түркмен илим мерт дийип,
Ханы инди нирде галды мерди-мердан иллер, хей!

Юрт ыкбалын гөре-гөре янды мениң жаным, хей!
Бу ахвала хер дем гызып, гайнады мең ганым, хей!
Жовранып яздыгым эмма окалмаз дессаным, хей!
Лал болупдыр, жим болупдыр, гүң болупдыр диллер, хей!

Намарт оглы эселипдир, ширмиш шагал бечеси,
Чоларыпдыр, адам өтмез, бентдир мердиң көчеси,
Часлы чыкар хер мейлисе, тойда кемчинлең сеси,
Гүйчсүз галды гурт оглы гурт, гаплаң, ёлбарс, пиллер, хей!

Хак диенлер рухдан дүшди хакда гөрмеен маны,
Ниче мисгин гөвүнлере салды шейтан гүманы,
Тешне иллер күйсәп гезди сүйжи сувлы умманы,
Чырпынып өңүнден чыкды мөвжәп дузлы көллер, хей!

Ил өңүне дүшди гитди эгсик лолы женанлар,
Дүнье дүзкә нырхы мис пул, ил ичре гуры санлар,
Эдебинден эжап этди догры гезген зенанлар,
Тикенлер пажарлап өсди, солды нәзик гүллер, хей!

Шахыр сөзи – ил мыдары, ил билен дең халым бар,
Сең ёлуңда, мең ёлумда пыглы бозук мәлим бар,
Таналмаз-гең хоссарым ёк, ягшы ниет-пәлим бар,
Ягты гүне етир илим, ягшы ниет, пәллер, хей!

Түркмен әхеңлери...

*Яр ёлунда сергездан,
Сувлар акар, даш галар.
Гөзел ярың угрунда
Көйүп гиден яш галар.*

САЛАМЫМНЫ

Гайрадан акан арык,
Дийме "барян мен арып".
Әкит яра саламым
Толкуныңда гөтерип!

Гечип узак ара сен,
Төверегңе гарасаң,
Душарсың кенарыңа
Сува гелен яра сен.

Билезиги күмүшдир,
Бармаклары гамышдыр,
Йүзүн гөрсөң ол ярың,
Йүзи саңа танышдыр.

Ак, сен, акарым басым,
Сырып обаң якасын,
Кенарыңда гамышлар
Шол гызы горкузмасын!

Райышыңдан йөрәр ол,
Гыя-гыя гарар ол,
Дуры сувуңа бакып,
Гара сачын дарар ол.

Шемал сенден озмасын,
Айнаңы ел бозмасын,
Эме ярың көйнегни,
Акдырма сен күйзесин!

Узак болса-да ара,
Тап муңа өзүң чәре,
"Хабарым ёк" диймесин,
Гелсин белли карара.

Болсаң-да ничик аргын,
Ондан хабар гетиргин.
Мең сөйгими пышырдап,
Яр гулагна етиргин!

БУ ГҮН ЯЛАН ЧЕЛПЕГИҢ...

Бу гүн ялан челпегин,
Эртирем чын челпегин.
Көчәңизден барярын,
Гейип тәзе телпегим.

Үч гүн галды тоймуза,
Мәрекели өймүз дар.
Мен сабырлы, вах, йөне
Йүрек, хей, нәдип чыдар?

Айнаңы ач! Мен атлы
Көчәңизден гечейин.
Разы болсаң, бу гиже
Сени алып гачайын!

АЖАП ПУРСАТ

Гарагөз, бәриңе гара,
Дине бир пурсат! Бир пурсат!
Душмадым мен сен дек яра,
Сен дийип уяр бу гурсак.

Датлыдыр язың хеззети,
Гечип гидер, яз тутдурмаз.
Айрыдыр яшлык леззети,
Яшлык башымызда дурмаз.

Яз ягшы көйнегңи эзди,
Бедениң болупдыр аян.
Инче билиңи гөркезди,
Сен дурсуң, мен галдыраян!

Бир пурсат ачыл бәгүл дек,
Япракларда баш гояйын.
Узын бойлы, эй, ак дерек,
Мен саңа ярым диейин!

Ышк пурсаты меңзеш ода.
Аз гөрмек, хей, ягшы пәлми?
Эйсем, ягты яланчыда
Өмрүң өзи пурсат дәлми?

ЧӨЗЛЕ, ЯРЫМ, САЧЫҢЫ!

Дүшер гүлгүн жемала,
Чөзле, ярым, сачыңы!
Аксын гитсин шемала,
Чөзле, ярым, сачыңы!

Долан Айың астында,
Мең жанымың кастында,
Олар оwsун атсынлар,
Чөзле, ярым, сачыңы!

Гечер бу яшлык сенден,
Хабар сора геченден,
Гүн яшара вагт голай,
Көлгелер узын ченден.

Ай-гүнлер хатар-хатар,
Дилегим хачан битер?
Нәме диейин бетер,
Чөзле, ярым, сачыңы!

Нәзиклигиң гүлде ёк,
Зерур сөзлер дилде ёк,
Сенки дей сач илде ёк,
Чөзле, ярым, сачыңы!

ГЫЗ

Нәмә герек сени өвмек?
Сен муңа дүйпден мэтәч дәл.
Ёгсам, эгниңде чит көйнек,
Башыңда тахя. Тылла тәч дәл.

Иш эдинмен ишим ташлап,
Сен не Гүн, не йылдыз, не Ай.
Йөнекей адыңдан башлап,
Ах, йөне дуркуң гөвне жай!

Гашлаң ятладанок яйы,
Эгин-башың дәл шай-сепли.
Йөне сен акылың өйи,
Йөне сен дийсең аз гепли.

Адын гөтерип беленде,
Йүрекде ышк одун якан.
Гыз асылзада боланда,
Гөрк-гөрмек хөкман дәл экен.

АЙЛЫ ГИЖЕ

Айлы гиже. Ак түмлүк.
Төверек-даш үмсүмлик.
Яр билен яп боюнда
Үмүр-думана чүмдүк.

Бизи горар бу гиже,
Горар бизи ак түмлүк.
Гулак салма чыбшылда,
Хич ким ёг-а! Үмсүмлик!

Бу майсалы мейданлар
Бизе халы-килимдир.
Горкма, энең гөзлемез,
Ол эййәм иркилендир!

Бойдашларың дереклер
Хатара дүзүлип дур.
Саңа меңзеш йылдызлаң
Гөзлери сүзүлип дур...

Тисгинме сен, эзизим,
Ол балык сувда бөкди.
Я дереклер биз хақда
Бир бирне чавуш чакды!

Гуш оянып, ганатын
Батлы какандыр ченден?
Шемал гонды гамыша,
Пышырды чыкяр шондан.

Эглен, ярым, янымда,
Бу агшам тиз гечипдир.
Тәзеден сув алайын,
Күйзәңе Ай гачыпдыр!

ТЫЛЛА ЖАМ

Бир жам сув бер, гөзелим!
Гечип барян тешне мен.
Диңле сазым, газалым,
Мен бир жаханкешде мен.

Гел, гөркүңи гөрейин,
Узат сувлы жамыңы.
Сен сув бер, мен берейин
Саңа ширин жанымы!

Ышк мени ода салды,
Гел, сен яныма голай.
Ёлда усургап галды
Мени ковлан түвелей.

Гезенде атлы эсгер,
Кән сөвешде болдум мен.
Гылжым күтелсе эгер,
Ёв гылжына чалдым мен.

Дүлдүлө тайдыр атым,
Йүпекдир онуң ялы.
Сөвешлерде күйседим
Сениң кимин бир яры.

Сөзүм соңланып баряр,
Узат сен сувлы жамы.
Бир элиңе сув ал, яр,
Бир элиңе букжаңы!

АЙЛАНАЙЫН!

Диен вагтында яшларың,
Яшларыңдан айланайын!
Йылдыз шөхлеси дишлериң,
Дишлериңден айланайын!

Мылайым гүйзүң гүнлери,
Якар гөзлериң үмлери,
Гудрат дөшлериң гүммези,
Дөшлериңден айланайын!

Жебир чекдим сен гөзелден,
Инче билли сүйжи дилден,
Гашларың гыйма озалдан,
Гашларыңдан айланайын!

Йүзлериң асманың айы,
Гөркүң ша гызының тайы,
Кимиң ахы, кимиң пайы,
Душларыңдан айланайын!

Гүлден нэзик гүл бедени,
Гизлесе гүлгүн кетени,
Ядыңдан чыкарма бизни,
Хушларыңдан айланайын!

ЯШ ГАЛАР

Гара гөзлең – гаралы!
Йүзлериң акдыр, айым.
Гөзлериңе середип,
Төлейиме гарайын.

Айлар бикэр гечмесин,
Гүнлеримиз ал билен.
Сен Гүн билен яшсаңам,
Дог ене-де Ай билен!

Гара сачларның дара,
Ак сәхериң даңында.
Ел ойнасын олары,
Яглыгыңы даңынма!

Сенсиз дүнийәң гүндизи,
Гиже ышгы көречел.
Түме өврүп беленди
Гөкде йылдызлар өчер.

Бу дагларың парасы,
Йүрегимиң ярасы.
Яр билен ярың мыдам
Даш боляндыр арасы.

Яр ёлунда сергездан,
Сувлар акар, даш галар.
Гөзел ярың угрунда
Көйүп гиден яш галар.

НЕ ОЛДЫ?

Гара гөзли, галам гашым,
Маңа бир баксаң не олды?
Эжап билен гарап дашың,
Гашларың каксаң не олды?

Ким бардыр дүнийәден өтмез,
Ажал якасындан тутмаз?
Сен мениң Гүнүм сен батмаз,
Отларың якаң не олды?

Ашык диер дилде барын,
Инче билли гөзел ярым,
Орап бойна сачлаң тарын,
Дарлара чексең не олды?

САЧЛАРҢЫ ЯЙЫП БИЛЕРМИҢ?

Мен саңа ярым диейин,
Сен маңа дийип билермиң?
Угрунда янып-көейин,
Сен гөзел көйүп билермиң?

Кирпиклериң тыгдыр-кеман,
Чүмер йүреге бигүман.
От ичре галып сен аман,
Гызгынын дуоуп билермиң?

Ышк дерди от дэлми эйсем?
Янмаян галармың, хей, сен?
Мен сени солтаным сайсам,
Сен мени сайып билермиң?

Гөзүң яшлы чүмме гайга,
Алач тапып болмаз сөйгә.
Мен уяйын ялңыз дуйга,
Сен муңа уюп билермиң?

Эгер пида этсем жаны,
Сең ышкыңдан гөзлөп маны,
Гайталап "Кулхыялланы"
Сачларңы яйып билермиң?

ЯДЫГӘРЛИК ГОШГЫ

(Гыз букжасына)

Шәхериң ичинде пыяда гезйән,
Гарашамок улаг гелерине тә.
Чүнки бил багласаң пайтагтда оңа,
Я дивана болжак я-да лейлата.

Гызларың йүзүне середип гечйән
Ёлда-ызда габат гелселер бирден.
Чүнки ол гызларың ичинде бирчак
Илкинжи сөйгүми йитирипдим мен.

Башга бирин деңәп болмаз ол яра.
Ол гызың гөрмеги: эртеки, хыял.
Йөне гөни гарап сениң гөзүңе,
Сен шол гыз дәлсиңем дийип билжек дәл.

ШЕКЕРЕК ИГДЕ

Сен сыгыр сагярсың,
Өзүң сүйт беден.
Ишиңе өкде сен,
Өкде сен ченден.

Маңа сени гөрмән,
Оңмак өрән кын.
Ёлуңда хәзир мен
Хер гүн икиндин.

Шекерек игдеден
Жүбим долудыр.

Мен бакгал, жүбим хем
Дүкан ялыдыр!

Сениң дей гөркана
Гыз ёкдур илде.
Сагда даг гараляр,
Гүн яшяр солда.

Чолажа көчеде
Сүйжүдир гүррүн.
Сен бир дилеварсың,
Мен болсам, бир – гүң!

Дәхедем-дессемләп,
Йөрелйән чагда,
Ёлумыз узалдар
Бир гысым игде.

Шекерек игдеден
Жүбим долудыр.
Мен бакгал, жүбим хем
Дүкан ялыдыр!

АК ДЕРЕК

Маңа сенден нәме герек?
Серви-рован, эй, ак дерек!
Шугласымы гара гөзлең,
Зүлпүңми шемала чөзлен?
Ак алкымың гижесими,
Я-да багтың бижесими?

Маңа сенден нәме герек?
Эй, сен йөрәп йөрен дерек!
Додакларың писсесими,
Гара сачлаң дессесими?
Инче билми я ширин дил?
Мен билемок, сен өзүң бил!

Гыз көйнекли, эй, ак дерек!
Хер әдимде батян оя:
Маңа сенден нәме герек,
Нәме: шерми я-да хая?
Гөзлериңде гөзүм галды,
Йүреклерим дилим-дилим.
Гурсагым гуссадан долды,
Сен зерарлы, эй, мең гүлүм!
Ах, бу сөзлер ничик көне?!
Шоң үчин галмандыр мань.

Шатлыгмы эжитдиң, йөне
Рова гөр маңа гуссаңы!

Сен эжитдиң, ёк гүманы,
Ханы дагларың думаны?
Ялбарярын мисли Хака,
Алан мениң ыгтыярым,
Ай күмүшди, Гүн – гүляка!
Сен олары нэтдиң, ярым?
Нечүн сем этдиң гүң ялы,
Ах, сен йөнекей дерек дәл...
Гайдып бер мениң дүнийәми,
Маңа башга зат герек дәл!

СЕНТЯБРЬ

Дабанымда гүрсүлдейәр йүрегим,
Йөрәп дәл-де,
Учуп барян көчеден.
Сең ышгыңда көрәп дуран күкрегим
Дине сениң гурсагыңда көшешер.

Ышкың ганатыңда жахана гелдим,
Ышкың ганатыңда арша мүнйәрин.
Сени сөйүп, галарын мен ядында
Озал-эбет яды болса дүнийәниң.

Агачлара дүшди гүйзүң янгыны,
Дүшди гөрежине гөзлеримиң, яр.
Эгер айра дүшсек бирек-бирекден,
Мени Сентябрдан гөзлегиниң, яр!

ОТПАРАЗ

Гөзлериңден гөзлериме от дүшди,
Яндым мен.
Мен агладым,
Сен гөвнүңи чагладың.
Соң мен янып дуран додаклам билен
Сең гүнәкәр додакларңы дагладым!
Нәзик дуйгуларңы отладым сениң,
Ак шем ялы ак беденңи отладым,
Өмрүни паявлан отпараз кимин,
Соң өзүми сең гужагңа окладым!
Дүшдүк биз мөвч алып акян уммана,
Гөк асмандан йүзүп гитди салымыз,
Мүң йыл овал бир-биреги йитирип,
Ене мүң йылдан соң душан ялы биз.

Манысы дәл,
Сөзлең тагамы галды,
Сөзлер диллең учларында овранды.
Сениң инче билиң,
Бармак дек билиң,
Ника йүзүгине гирен дек гөйә,
Голларымың халкасында товланды!

ЭСКИЗ

Мен сени дөредип билмерин, сервим!
Булашдырып билмен өз ыкбалымы.
Сөйгүмиң өңүнде үзердим бергим,
Ятлатсам-да өз-өзүне залымы.
Йөне мениң әтияжым кичи дәл.
Чүнки сеңки дейин гөрк дүнийәде ёк,
Сен дүнийәни дыза чөкәрсин ахмал...
Шонда мениң ким болжагым белли дәл!
Элбетде, сең адың йүрекде дири,
Келләмде суратың тайын, дилберим.
Йөне мен дөредип сен дек перини,
Өз эркимден жыда дүшүп билмерин!
Чүнки сен дөресең, гелерсин хөкман
Тылла зынжыр билен голум даңмага,
Я мениң жанымы алмага герсин,
Ёгса-да, гелерсин эрким алмага!
Шоң үчинем сени дөрөтмен, дилбер,
Боларын сабырлы,
Боларын дүшби.
Худайы дөреден адамлар соңра
Онуң дергәхинде нә гүне дүшди!..

ГУМЛЫ ГЫЗА

Сениң докан халың нусга галыпдыр!
Сениң чекен кешдәң нусга галыпдыр!
Түркмениң йылдызлы гижелерине
Сениң гөзлеринден гусса галыпдыр.

Дақ үстүне ене шай-сеплериңи,
Кетениңи чәгә чырпып гей ене.
Көмелекли сәхраларың эси,
Салланжырап,
Сейкин басып, гел ене!

Гара басан ялы галыпдыр ызда
Сениң пажыгалы,
Галагоп дөврүң,

Йөне сениң кешде чекен бармаклаң
Не бейле инчеден эдипдир өврүм?

Я Айың ышгына дүшүп гезипсиң,
Я Ай аягына башын гоян гыз,
Өзи сиңип роваятдыр эртекә,
Он бармагның хүнәрини гоян гыз!

Дақ үстүңе ене шай-сеплериңи,
Кетениңи чэгә чырпып гей ене.
Көмелекли сәхраларың эеси,
Салланжырап,
Сейкин басып, гел ене!

ОБАМ

Ядымда мең, япраклаң,
Гайдамда, өртәп жаны,
Аягымың елгинне
Ызым билен ылганы.

Чыкып гайтдым гүйз гүни,
Дөкүлди отлаң зери.
Айралыгың гүманы
Тутды асманы, ери.

Ылгады ёл өңүмден,
Ашды депе-голлардан.
Ене бир гүн долансам,
Йөрәрин шол ёллардан.

Ядымда мең гыз билен
Пынхан душан гүзерим.
Ол пурсаты ядыгәр
Алып гайтды назарым.

Элван гушгөзүлериң,
Гүйз нагмасы дүзүлсе,
Мениң гөзлерим болуп,
Бакар ятар дүзүңде!

МЕН СЕНИҢ ГАШЫҢА АТЛЫ БАРАМОК!

Мен сениң гашыңа атлы барамок,
Ёгсам, бу йөрише чен болды эййәм.
Багтдыр сизиң көчәңизден йөремек,
Сизиң көчәңизи мукаддес сайян!

Элбетде, гызларың гөзел хеммесем,
Гүлкүси үнжүсиз, йөриши сейкин.
Мен велин, бирсалым сени гөрмесем,
Нәмүчиндир, эййәм бозулар кейпим.

Мең хыялым атлы бармак гашыңа.
Шондан пес хорматы рова гөрөмок.
Йөне велин, энтөк мен шу яшыма
Душушыга атлы барян гөрөмок!

Ёгсам, мен-ә барсам ат мүнүп бәрден,
Йүзин салып, сачып маңлайдан дерим.
Сенем: "Иле меңзеш бол!" дийсең бирден,
Ери, мен нәдерин? Шонда нәдерин?

БИР СӨЙГҮНИҢ ТАРЫХЫ

Душдум бир гөзел яра,
Ышкың думаны серде.
Тәк өзүм шат гездим мен
Бир гуссалы шәхерде.

Дуругды дүнийәң гөрки,
Гөкде дурна дүзүлди.
Тылла сары япраклар
Шахасындан үзүлди.

Гүйзүң гүнүнде галды
Ышкым, намысым-арым.
Узын бойлы, инче бил,
Эй, мениң бирибарым!

Ышкым гитди серимден,
Оянды хесрет-гайгым.
Уллакан шат шәхерде
Тәк өзүм гездим гамгын...

ТҮНҮҢ ЯРЫ

Түнүң яры дийме гижә,
Ай гөкден бакып гечмесе.
Ягтылык ниреден болсун
Гөзлериң шөхле сачмаса?

"Эй" гөр гайта бу гижәни,
Икимизи душурьпдыр.
Баг ичине гараңкыны
Гарга кимин үйшүрипдир.

Совук шемал өвсүберсин,
Гутарянча оң мөхлети.
Мени от дек йылатмазмы,
Эйсе гөзлериң шөхлеси?

Икичэк биз, яр, бу ерде,
Хошлашып гитме алңасап.
Гиже яман гөзе перде,
Адам гөрмез аңсат-аңсат!

Ягтылык Ериң өзүнде,
Ай шөхле сачса-сачмаса.
Түндүр гүнортаның яры
Сөйгүлиң гужак ачмаса!

Гиже дийме бу гаранка,
Ай гашын какып гечмесе.
Ягтылык ниреден болсун
Гөзлериң шөхле сачмаса?!

АХ, МЕН ДОГРЫ СӨЗҮМ ДИЙМЕДИМ ЯРА!

Яр дийди: "Дурналар юрдун ташлаяр!"
Мен дийдим: "Ватаны бардыр башга-да!"

"Дурмушың өзени – сөйги" диенде,
"Сөене дурмуш ёк!" дийдим мен генде.

"Гар ягяр. Иң ак зат!" дийди ол гарап.
Ядав жогап бердим: "Дүшек ондан ак!"

ГОҢШЫ ГЫЗ

Гоңшы гызың гөзи менде,
Айнасындан огрын бакяр.
Гайталанмаз бу хер гүнде,
Гөз гүлдүрип, гашын какяр.

Яш йүрек битакат жошяр,
Ышкдан серхош бу илкагшам.
Ах, долан Ай айна дүшйәр,
Гыз экени ол бир ягшам!..

ЯДЫМА ДҮШДИ

"Алма яңакларың ядыма дүшди..."

Молланепес

Яшлык йылларыңдан дерт галды жанда,
Ондан бәри ай айланды, йыл гечди.
Йөне бу гүн агшам шапак яшанда,
Алма яңакларың ядыма дүшди!

Гөркүң гөз өңүмден гитмез сен гызың,
Эдепли бакышың, эдепли сөзүң,
Йылдызлар асманда сүзенде гөзүң,
Бадам габакларың ядыма дүшди!

Билмен инди сен-сен кимиң жанасы,
Мен дөнсем-де, гелмез көңлүм дөнеси,
Булдурап бишенде нарың дөнеси,
Гырмыз додакларың ядыма дүшди!

Эгсилмез йүрекде берч алан арман,
Сениң билен бәш гүн сүрмедик дөвран,
Ниче йыллар гечди гүл йүзүң гөрмән,
Тыг дек кирпичлериң ядыма дүшди!

Гүйз топрагы баряр гүн-гүнден совап,
Арзым киме дийсем, тапарын жогап?
Тозуңы маңлайма этсемдим тогап,
Кепдер топукларың ядыма дүшди!

Мен гитжекдим сени дембе-дем ызлап,
Гижеден, гүндизден, гыш, яздан гөзлөп,
Арман, бу хасраты билмедим гизлөп,
Йыллардан йүклерим ядыма дүшди.

НӘТАНЫШ ОГЛАНЖЫК

("Әжекежан" эртекисиниң әхеңинде)

Томсун жоқрамасы етди бир чене,
Яз акан булақдан галыпдыр судур.
...Ёлуң гырасында гөмлүп киршене,
Сачы тоғар-тоғар бир огланжык дур.

Бу гуссалы гөрнүш гөзе якымлы,
Элбет, себәбине дүшүнмек кын дәл.
Гечмишиң думаны гөрнер хак инди,
Бу огланы танамазлык мүмкин дәл.

...Салам, гахрыманы көне эртекиң!
Салам, Әжекәниң жигси Баймырат!

Сен хенизем гезип йөрмүң сер-сепил?
Сен хенизем гезип йөрмүң гаймалап?

Сувсап, өңки дузагыңа дүшжекми?
Нирәк баряң? Баряң нәмәң көйүңде?
Я ене-де кейик сувун ичжекми?
Көвшүңи гойдуңмы чешмәң боюнда?

Ичме, аглатма сен Эжекежаны!
Гидибер, говы сув чыкар ёлундан.
Ёгсам, кейик борсуң, өртәрсин жаны,
Айрыларсың ене ширин дилиңден.

Мегер, гамдыр-гусса дурар бир ченде,
Ёкдур эртекиниң гөвүн йыканы.
Йөне билгин, жадылы сув иченде,
Баймыратжык сең яшланда экени...

Сен багтлы бол,
Хич кес эштмесин ахың,
Гөрмесинлер сениң гөзяш дөкениң.
Позулмасын сениң тылла ахырың!
Үзүлмесин сениң күмүш көкениң!

АЙ ЯШДЫ, АГЫЛЫ ГАЛДЫ

Ненең оңат март гижеси,
Йылдызлы асман гүлләпдир.
Чыкыпдыр язың бижеси,
Ёкарда Ай агыллапдыр!

Эртир гүнеш чыкар чени,
Гүнортанлар болар майыл.
Саг-аман гышың гечени
Болды инди айыл-сайыл.

Адамларың йүзи ягты,
Сусдан хенек атышян кән.
Язың чыкар-чыкар вагты
Обаң ичи акан-дөкән.

Бу гүн гоңшы өе ылган
Бушлукчының бушлугы нагт.
Ай дәл-де гөкде агыллан,
Түйнүклерден гөрүнийәр багт.

Йөне ызгытсыз сес эдйәр
Гүйчленип ели гайраның.

Гара булут Айдан гәдйәр,
Дишлән дек четинден наның.

Ах, йүрекде бу гижеден
Дүшнүксиз агыры галды.
Бакян дөртбурч пенжиреден,
Ай яшды, агылы галды.

ГӨЗЛЕРИҢ

Деря мени алдамаз,
Алдамаз гаргы гамыш.
Сув үстүнде жүп көлге,
Дашымыз үмүш-тамыш!

Көл маңа хиле гурмаз,
Ал салмаз гаргы гамыш.
Сув үстүнде жүп гөвре,
Дашымыз үмүш-тамыш.

Чешме мени акдырмаз,
Акдырмаз гаргы гамыш.
Гөзүм сениң гөзлеңде,
Дашымыз үмүш-тамыш.

Гөзяш ялы дуры сув,
Не гаргы бар, не гамыш?
Акдым гитдим гөзлеңде,
Үмсүмлик бизе таныш...

ЭЛВАН ЯГЛЫК

Дурмуш күл дей сепилди мең ярама!
Бежерди ышк дердин ай-йыла овнап.
Йөне бир махаллар элван яглыгың
Мениң гөзлеримде яныпды ловлап.

Ненеңси тешнедик бирек-биреге!
Ышк дерди ир гелйәр. Бизе-де ирди...
Яңы гөзе гөрнүп уграпды нарлар,
Гавунлаң гылавы артып барялды!

Гүйз гелди,
Гелин дек йылгырды нарлар,
Етмели мензилде гоймады гүман.
Эмма сөйгүмизиң гылавы ятды,
Овадан башыңдан сырылды думан.

Соңра айра дүшдүк бирек бирекден,
Бир-биреги йитирдик биз өмүрлик.
Сениң гөзлегиңде өзүми тапдым,
Саңа велин, душмадым соң өвүрлип.

Йитдиң,
чыкдың мениң дүйшлеримден-де!
Оялыкда боланлыгың гүманлы.
Нәзик дуйгудың сен,
Өртәплер мени,
Ёл гечдиң – гуссалы ятлама ченли.

Инди гозгалаңа салмаз барлыгың,
Сени багра басан гижелерим-де.
Башыңда шапак дей көрән яглыгың
Яшды гитди мениң диделеримде!

ИҢ СОҢКЫ ЖЕДЕЛ

Ким ислесе,
жедел этмәге тайын.
Адам йөрәп билер чыкса-да жаны!
Гең галмаң сиз, эгер гөрсеңиз бир гүн,
Өленсоң, көчеден йөрәп баряны.

Не гошга,
Не-де бир сөйгә сыган гыз!
Иң соңкы гадамы бу ёлда урсам,
Диймек, сең яныңа уграндырын мен,
Жан жесетден чыкып,
Әдимләп барсам!

ГҮЙЗ ЯТЛАМАСЫ

Ганат какяр япракларың бессеси,
Гара ере тукат гарап шахадан.
Гүнсайын чуңаляр гүйзүң гуссасы,
Гуш учуп, баглардан совлуп шагалаң.

Агшам сениң адың гирди дүйшүме,
Мен оны гайталап хуша өвүрдим.
Хыялымда доландым соң дүйнүме,
От дек өлчердим мен өз көне дердим.

Ылхам алып сениң эзиз адыңдан,
Мен оңа багтымдыр гуссамы гардым.
Сениң өзүң чыксаң-да мең ядымдан,
Галан өмрүм адың билен яшардым.

Эмма бирчак өзгөн дилинде адың,
Аманат кешбиңи йүрекде гөмйән.
Гечмише голайлап әдимме-әдим,
Мен онда бетбагт дүйнүми гөрийән.

Солгун бу гүн ганат какян япраклар,
Не алажы гайып гачмаса ере?
Гүйз мең гечен гүнлерими ятладяр
Хем мең гөзьяшлармы ыкдыряр еле...

АЙДЫҢ МУНЫ ОЛ ЯРА!

Ядымда язда, гүйзде,
Айдың муны ол яра!
Гөвнүм галды ол гызда,
Айдың муны ол яра!

Оглан дөврүм ятладым,
Ятлап гөзүм яшладым,
Бу дурмушдан ядадым,
Айдың муны ол яра!

Йыллаң кервени гечди,
Гара сача ак дүшди,
Шиндем ядымда кешби,
Айдың муны ол яра!

Өмүр диймек ёл экен,
Сув үстүнде сал экен,
Ыгтыбарлы дәл экен,
Айдың муны ол яра!

Бу бир агы-перят дәл,
Я йөнекей бир зат дәл,
Дүнийәң дүйби абат дәл,
Айдың муны ол яра!

Гөвнүм мең шол ярдадыр,
Алкымы ак гардадыр.
Ол бу гүнлер нирдедир?
Айдың муны ол яра!

Түркана гөвүн шадым,
Мен алданып ядадым.
Эмма халал яшадым,
Айдың муны ол яра!

Соңкы сөзүм будур яр,
Биз – пеш, дүнъе – гуты дар,
Пелек болса, базыгәр,
Айдың муны ол яра!

Яшянча гүнүм-айым,
Ненең гайталамайын,
Шол гыз экен мең тайым,
Айдың муны ол яра!

Дурмуш ахеңлери...

*Чигрек шемал гүйз гүни
Гыз сачларны чөзләп йөр.
Яз үздүрен монжугны
Гүйз гүнүнден гөзләп йөр.*

ДУНИӘ

Тупанлы, ягыш-гарлы,
Кә мылайым, кә гедем,
Эй, сен бивеч мыдарлы!
Эй, дунье, бисерешген!

Менем сенде яшадым,
Гөрдүм ягшы, яманың;
Хем-ә сенден ядадым,
Хем галды мең арманым.

Гөйә бир ажап хөкүм,
Баряң мыдам өңүмден.
Билмедим мен әйсем ким
Гечди кимиң деңинден?

Гездиң йүрегми даглап,
Йүзүм чытман чекдим мен.
Агымы пынхан аглап,
Көчә гүлүп чыкдым мен.

Ничик эдип сайлаяң
Ягшы, яман пархыны?
Жуда бивеч айлаяң
Сен пелегиң чархыны!

Мәлим дәлдир сенеси,
Йөне бермерсиң герим.
Ким бегенер, кимсеси
Якар бир гүн жигерин.

Бир гүн йитирип мени,
Ах, гөзяшың гизләрсиң.
Гүндиз эллериң Гүнли!
Гиже Айлы гөзләрсиң!

Гериш-гериш даглар,
Аңнат-аңнат гум,
Не ажайып чаглар!
Не ажайып гүн!

Баг ичинде үмүр,
Даг башы думан.
Тиз гечйәр бу өмүр,
Гечени гүман.

Гүл нәме? Гүн нәме?
Сөз, саз, гизлин сыр?
Эйсем, гөвүн нәме?
Ягышдыр, ягмыр?

Нәмүчин гөзяш шор?
Багт хем сүйжи?
Сөйгүде не сыр бар?
Нәмеде гүйжи?

Барысы-да аян,
Бары гизлин сыр.
Дүнийәни аяян,
Гойян мен гадыр.

Хер сәхер тутыны
Сырян-да бирян,
Бу көне дүнийәни
Тәзеден гөрийән.

Шоң үчин мүн яш хем
Берилсе герим:
Яшап йөрмек билен
Өвренишмерин!

Көсендим дурмуша дүшүнжек болуп,
Сарп этдим бу ише айым-гүнүми.
Чирим этмән ак даңлары гаршылап,
Китаплы гаршылап гижәң түнүни.

Гара башым гойдум түкенмез дерде,
Адам оглы хачан аркайын ятар?
Гитди менден өңки оңшук-мыдар-да,
Дүнийә дүшүндикче, көсендим бетер.

ГҮЙЗ ГЕЛЕР...

Гүйз гелер гөче-гөч эдер дурналар.
Яз совулса, ёкдур оларда карар.
Япраклаң йүзүнде дамжа дурланар,
Тырпып, ере дамар соң биыгтыяр...

Сары ялын гирер баглаң четинден,
Гүйз асыл дуйгулаң башдаш ярыдыр.
Гүйзүне дамжалар дуры чакыңдан,
Дурналаң гөзүнден даман ялыдыр.

Гүйзе ашык тапмаз онсуз хич мыдар.
Дурна гечер. Гапың япа билмерсиң.
Язың ялңышыны тапса бор мыдам,
Гүйзүң ялңышыны тапа билмерсиң.

Гүйз гелер, земинден гечмез ол совлуп,
Пышырдап, гулагна дийжегни билер.
Алгылаң гөзүңе гөрнер сең овнук,
Ири бергилерни ядыңа салар.

Көшешмерсиң гөвнүң алдап я өвнүп,
Етишмедик ишлең райыңы йыкар.
Илки сөйгиң йүки гуршуна дөнүп,
Йыл-йылдан йүрегиң дүйбүне чөкер.

Дурна гечер. Гапың япа билмерсиң.
Оны өвсүп гелен чигрек ел япар.
Гүйзүң ялңышыны тапа билмерсиң,
Гүйзүң өзи сениң ялңышың тапар.

УЧУРДЫМ ЭЛИМДЕН ШУҢКАР ГУШУМНЫ... *(Элегия)*

Мең янымда өлүм хакда дил ярма!
Гой, хол дерек кесмесин өз шелпесин.
Оңарсаң, гайгылы хабар гетирме,
Инди берин эшитмәйин яс сесин.

Адам херне гич дүшүңйәр бир зада:
Саг гүнүң багт чундур, гайгың йүзлей сең.
Чекмез ялы хасрат ёкдур дүңйәде,
Иллер аман болса, башларам – эсен.

Питива этмеен битинди гөвүн,
Мең үчин оюнды пелегиң шумы.
Ах, бир гүнем, бир гүн, бир бетбагт гүн
Учурдым элимден шуңкар гушумы.

Мейлисим совулды, галдым мен гамда,
Гүнлер солды пачагы дек гүлабың.
Гиң дүңйәң гызыгы гачды бир демде,
Гүлсем, гүлкүм ялан, агласам – агым.

Гурсакда гам-гусса гош басды узак,
Йүрегим ган өйди – теним ярасыз.
Бу хасрат – өмрүме гурлан бир дузак,
Түм ичре галдым мен элим чырасыз.

Шоң үчинем мисли сансыз күмүш тар,
Дерек бес этмесин шелпе какмасын.
Бәш гүнлүк дүңйәде гусса не деркар?
Бивагт чак агы сеси чыкмасын.

Ах, йөне чекмәге ничик гүйч етер?
Гөрдүм мен пелегиң агыр шумуны.
Йүрегимде оң ерини ким тутар,
Учурдым элимден шуңкар гушумны!..

АХ, БУ ДҮНҮЙӘ...

Бу дүңйә бир дәли базар!
Ким гүлүп, ким аглап өтди.
Базарда чынымы айтдым,
Өмрүме зыяны етди...

Гара болса, гара дийдим,
Ак дийдим мен ак реңке.
Ала-мула шахсыетлер
Шоң үчин габады чүңке.

Ким алыжы, ким сатыжы,
Гох баряр дүңйәни ярып.
Мениңки илден үйтгешик,
Мен йөне кейпине-шәрик!

Дердине дерман гөзледим
Чен тутуп илиң сесинден.
Ил өз жебрин чекди йөрди,
Хеләк болдум кесесинден.

Ким өз пейдасына чапар,
Киме гуллуқ намыс-ар дәл.
Бу дүңйә бир дәли базар,
Ах, йөне мен сөвдагәр дәл!

АК ӨЙ

Ак өй гурды мәреке,
Алты, секиз ганатлы.
Мыхман гелди алысдан
Хем дүели хем атлы.

Мәрекәниң кейпи чаг,
Йитди яман, ягшылар.
Перде-перде галярлар
Тоя гелен багшылар.

Жошяр шатлык, шагалаң,
Дүрли хили өвсүлйэр:
Бир-де гөреш тутуляр,
Бир яглыга товсуляр.

"Стоп! – дийди режиссер. –
Йыгнашдырың затлары!"
...Дыза галан багшылаң
Ятды деррев батлары.

Гута гирди ак өйлер,
Киночылар дагады.
Чүнки гутарды олаң
Бу гүнки иш сагады.

"Той" совулды бир демде,
Не саз бар, не айдымы.
Галды гөзүн тегеләп,
Ялан өйүң айтымы...
1984 й.

АЛТЫН АЧАР

Сөйдүм баглаң бойнуна
Ягшың хүнжи дакмасын.
Гүне якут өвүсйән
Дүшдүшлериң докмасын.

Гарры мамаң санажын
Батлы-батлы какмасын.
Ак телпек көмелеклең
Гүберчекләп чыкмасын.

Сөйдүм гиже ачылан
Гөкде йылдыз гүллерин.
Ерде ховлукман гечен,
Чагалыгың йылларын.

Гөзе мәхрем дүзлериң
Йылгын, яндак, гызганын.
Дабанымы чүршдүрен
Такыр ёллаң гызгынын.

Бу сөйгиниң гулпуны
Ачып болмаз хер гүнде.
Балык ювтды ачарын,
Олам деряң дүйбүнде!

КӨШК ШАХЫРЛАРЫ

Шахырлары йигренипдир патшалар.
Олары сөйүпдир эмма халайык.
Хак шахырлар мыдам хакың ышгында,
Шоң үчин гылжындан ган даман шалар,
Шоң үчин иң гүйчли душманы сайып,
Шахырлары сакляяр өз көшгүнде.

Эмма Магтымгулы көшге гирмэндир.
Көшк йүзүне түйкүрипдир Несими.
Фузулының нәм эдени белли дәл,
Ят иллере чекипдир оң несиби.
Гөрөн ханларындан гөвни сув ичмән,
Азады языпдыр "Вагзы-Азады".
Шинди-шиндем горкярлар ол китапдан,
Диймек, ерне дүшүпдир оң азабы...

Адамлар белетдир бу гадым дәбе,
Хак шахыр шыгрыны чатмада дүзер.
Сувсаса, барар ол ябың боюна,
Мейханасы болар чолажа гүзер.
Патша гуллуқ этсең, мей гуяр габа.
Серпайың етир ол хер шаму-сәхер.
Йөне сува гөрә, мыдам шераба
Йыгы гатыляндыр авыдыр зәхер...

ЧӨЛ ЭТДИҢ

Эй, Таңрым, ничикси замана болды,
Мерди нечүн намартлара гул этдин?
Даглар, дашлар сарсып амана гелди,
Керемли деряны нечүн чөл этдин?

Өңе салдың бинамысы жемлейип,
Гөрөн муңа башын яйкар геңлейип,
Илиң-гүнүң отыр сениң эңрейип,
Нечүн ах-пыганы бейле бол этдин?

Ничелер гезмишдир везипе дийип,
Ил-гүнүң бәхбидин ардында гоюп.
Мерт йигитлең йүрегине ган өйүп,
Нечүн намартларың кейпин гүл этдин?

Ханы сенде керем? Ханы адалат?
Нечүн асман сары оқыр ил нәлет?
Не сөвдадыр муның, не-де хыянат,
Бар задың өлчегин кагыз пул этдин!

Топрак аглар ак дабанлаң астында,
Намартлар күкрешер күрси үстүнде,
Доган-доган бир-бирегин кастында,
Мертлериң йүрегни үйшмек күл этдиң!

Шахыр багры башлы айдар халыны,
Пес тутар ол ниетини, пәлини,
Чар тарапа чекер ялы малыны,
Түркмениң юрдуны киме ял этдиң?!

БҮТИНДҮНҮЙӘ КАЛУНЫ

Ягшыдыр, яманың пархы бары чын.
Дүнйән бу ойнауны кимлер гөрмеди?
Дик ёкардан бащак окламак үчин
Депесинде гөгерйәр ол эрбеди!

ПЫЯДА БИЛЕН УЛАГЛЫ

Оррамсыдан соражақдым:
"Халың ничик бу заман?"
Улаглы гечди гитди,
Денимде дурман, арман...

ТАҢРЫНЫҢ АДЫНА ШИКАЯТ

Таңрым, арзым диййән беленде гарап.
Арманым ёк башым дик тутуп өтсем.
Өт гүнәми, ичсем үзүм шерабын,
Язгар мени, миннет шерабын датсам!

ГАРРЫ ВЕ ТӘЗЕ АЙ

Ай догды. Бу әлем умытдан долды.
Гарры тәзе Айы йүзүне сылды.

Әнче йыл хуснуның гедайы болан,
Бу гүн гүррүң этди Худайы билен:

Хакгай-хакгай телим бай,
Ягшылыга элим бай.
Енеки көп айлара
Өзүң етир-дә, Худай!

Айлар гечер – гөрерис,
Йылар гечер – гөрерис,
Ёгам болсаң, ёлуна
Ене жанлы берерис.

Ере дүшме, эй Таңрым,
Отур мыдам белентде.
Дүшсең, сенем адамлаң
Бири борсуң, элбетде...

ЯЛАҢАЧ ЙҮРЕКЛЕР...

Ялаңач йүреклер мензешдир дага,
Олар даг дек белент, гиң Эне Ер дек.
Сең йүрегиң гарк болманка ичяга,
Икимиз ненеңси дүшүнишердик!

Йөне йылар гечди,
Үйтгеди мыдар.
Гышына гар,
Яз гүл ягды гар ялы.
Инди саңа душсам, гыш ялы мыдам,
Йүрегиң эгнинде поссун бар ялы!

ГҮЙЗ

Гечди гүйзден шагалаң,
Багда балдак ёк терже.
Япрак тәнійәр шахадан,
Ылла атылан серче.

Сайрак гушлар дымыпдыр,
Гусса баглап меканы.
Гөк йүзүне чүмүпдир
Дурналарың пейкамы.

Гүн гөкде – бөлежик зер,
Белентде сүйшйәр яял.
Агшам чалт соваяр ер,
Гүндиз гызяр ол хаял.

Чигрек шемал гүйз гүни
Гыз сачларны чөзлөп йөр.
Яз үздүрен монжугны
Гүйз гүнүнден гөзлөп йөр.

ДЕРЯ

Деря овсун атыр,
Чырпыняр деря!
Уруняр икиян көөн дек ары.
Оң акмалы угрун ят беклэн бирчак,
Габсап ятыр оны гоша кенары!

Гайнап,
Көпүржиклэп,
Чэгиң ёк ерне –
Кенарлаң ёк ерне акып баряр ол.
Гөк деңизи гөк асмана меңзедип,
Гамчылап, сув атын чапып баряр ол.

Баряр дөнмек үчин гара булуда,
Баряр өз ишине өкүнмек үчин.
Гөги гөзи билен гөрүп, янадан
Аглап, Аршдан Ере дөкүлмек үчин.

Толгуняр,
Товланяр,
Тапанок алач,
Янып, эжизлигне багрын дилдирйәр.
...Ерде гойберенек оны кенары,
Ёкарда ол эркин еле алдыряр.

"ДЕРЯ" ТЕМАСЫНА ГОШМАЧА

Башарсаң өвүнме "даг менем" дийип,
Даглаң денесинде дурмалы борсуң.
Көмеге чагырсаң болар ол айып,
Өз гүнүңи өзүң гөрмели борсуң.

Деря болсаң, ак сен даг-дашы оюп,
Дост тутун тупаны ягышлы-силли.
Ёгсам, "Мен деряны гиңелтжек" дийип,
Хайсы акмак гелер эллери пилли?..

ВЕЛАЯТДАН

"Велаятдан чыкдым гитдим..."

Кемине

Чыкдым гитдим велаятдан,
Ызымда ил-гүнүм галды.
Бир гүли эжитдим ятдан,
Ене-де бир гүлүм галды.

Топрак дийип зехин якдым,
Доңан йүреклери какдым,
Делмурып ызыма бакдым,
Горадыгым дилим галды!

Кимлер отыр төрде инди,
Кимлер галды арда инди,
"Гөрмедигим – гөрде!" инди,
Ят ерлерде өлүм галды.

КИМ НИРЭ БАРЯР?

Гышың гүни гылыксыз,
Гүнүң нуры чала үм.
Айнаң өңүне барып,
Ёллара дикйән гөзүм.

Баг үстүнде гаргалар.
Олар дүнийә хожайын.
Бүкүдип отыр серче,
Дүшмән ядына оюн.

Чалпавлык хем үмсүмлик,
Адамлаң суссы басык.
Нәбелет киши баряр
Хер еррәкден бир басып.

Нирәк гидип баряр ол?
Нәмеде оң хыялы?
Даш кешбине серетсең,
Бирин гөзлейән ялы?

Ким билйәр, ол нәтаныш
(Бу дүнийән ойны кәндир!)
Мени гөзләп, деңимден
Гечип гидип баряндыр...

НАН

Энем мени ёла саяр икиндин,
Дога барын санап, өзүнден бидин.

Элбет, ёл азыгмың иййәр ол гамын,
Шүкүр, чөрөкден-ә гоймандыр кемим!

"Өкидип билжек дәл мунча чөреги,
Бу якын арада ёк оң гереги!

Пайтагт диймек инди ярым гүнлүк ёл.
Ярым гүнде ажыкжагым белли дёл!"

Энем сөзүм диңлөп, дийёр унаман:
"Нан ёлдашдыр, көшек. Элтер ол аман!"

ХОШЛАШЫК

Ёлсем, гөмүң бизден эдип кепеним!
Кыбла бакдырың сиз солгун йүзүми.
Билиң мениң ажалымың етенин,
Яс багласын Гара өйлең үзүги.

Түркмен өйлериниң мэхри ядымда,
Арман, инди серпмәң йүпүн чөзмерин.
Гидйөрин жахандан айны яшымда,
Гушгөзли сэхрада гоюп гөзлерим.

Дүнъе ватаныдыр диңе дирилең,
Бир гидеңсоң, гайдып ыза гелинмез.
Галяр мунда сырлы гөзеллер билен,
Ачылан сыр кимин гөзел гелинлер!

Ашакда Эне Ер, депәмде асман,
Табыдым болмасын бу гумдан башга.
Бар дилегим, дурсун ил-гүнүм сарсман,
Өңүнде гүнәм ёк догумдан башга.

Бу иллерден гөзел или гөрмедим,
Месиргөп чыкмадым догдук илимден.
Чөпежанбитдә-де азар бермедим,
Басмадым мен гарынжаның билинден.

Шоң үчинем бизден эдиң кепеним,
Кыбла бакдырың сиз солгун йүзүми.
Билиң мениң ажалымың етенин,
Яс багласын Гара өйлең үзүги!

ИТЛЕР ҮЙРЙӨР...

Итлер үйрйөр түми персала эдип!
Бир гөрсөң-э орак,
Бир-де сары яй,
Гиҷәң шөхле сачян гәмиклерини,
Йылдызлары оруп баряр эгри Ай!

Япраклара мүнүп үврелйөр түмлүк.
Гиже бу гөрнүшде бар сырлы маны.

Ятладяр ол шахаларың үстүндө
Кесе ерден учуп гелен гарганы.

Ядымда мең,
Бирчак оглан йылларым,
Йүрекде телвасым артыкка ченден,
Түмлүк хер гүн агшам чыкян ялыды,
Гапымызда өсйөн багың ичинден.

Эртекиң әхеңи чайылан йыллар!
Дүнийә гөйә өзүң билен дең-душды.
Совалгалык берлен мис шайлык кимин,
Ол йыллар ёлугра элимден гачды.

Гума гачан овнук пуллар тапылмаз,
Ызына доланмаз яшалан йыллар.
Бир гөрөн гүлүңи гайдып гөрмерсиң,
Ачылса-да, хер бахарда бәгүллер.

Гайдып гелмез хемем етгинжек дөвүр,
Ёгсам, ене бага гараңкы гонды.
Инди билиён түмүң хер гүн икиндин
Мениң ядав гөзлеримден чыкяңны!

АЛТЫНДЕПЕ

Башланян ери ёк,
ёк гутарян ери-де!
Гиден дүзлүк ханжак гөзүң айласаң.
Ине, саңа кейик авланан мейдан,
Ине, мейдан аркасында яйналан!
Бу дүзлериң дерялары совлупдыр,
Бу дүзлериң жеңселлери гурапдыр.
Ёгсам, адамзадың башлангыжыны
Бу дүзлүклер салланчак дек үврәпдир!
Элладада деңзиң боюна барып,
Толкунлары диңләп эртиру-агшам,
Көр Гомер оларың гүввүлдисинден
Илкинжи сетирни агтарян вагтам
Бу гиден сәхралаң гелин-гызлары
Янлык яйып,

пишек уруп,

яг алып,

Хемем ләле какып аркама-арка,
Гезипдирлер гаршы алып язлары.
Шаңңырдашып,гейип алу-яшылы,
Ая гаршы догуп айдың гижелер,
Себседип ызында көен ашыгны,
Гүрләр экен ахыр сырлы диделер.

Бу дүзлерде той тутупдыр адамлар,
Газанлар ласырдап, тагам бишипдир.
Аксакгаллар эдил Худайлар кимин,
Өңүнден гелжегиң донун бичипдир.
...Соңра дөвран гайдып, гечмиш дөнүпдир,
Дымыпдыр дүзлерде кервенлең жаңы,
Ятыпдыр гелинлең күмшүниң яңы.
Аксакгаллаң маслахаты чашыпдыр,
Багтлы иллең багты Гүн дей яшыпдыр.
Дензиң кенарында

гайтгын махалы

Галян балыкгулакалары ятладып,
Яшайшың ызына гайдан еринде
Шаграп ятыр күйзе дөвүклер инди...

МАЗАРЫСТАНЛЫК

Алты гары бизден –

елкен чыкмалы...

Өлмеги мүмкин дәл мунча жемендөң.
Мазарлар – дүндерлип гойлан гайыклар!
Бу бир адамзадың тапаян зады:
Дүниәни сув алса,
Чөврүлсе Земин,
Йүзүп гидибире шол гүн хеммежәң!

ШЕМАЛ АГАЧЛАРЫҢ БАШЫН ЫРАЯР!

Гой, ол ава гитсин, экин эксин я,
Бу гөрнүш адама илкибашдан яр:
Гиже, гүндиз, томус, гүйдүр, гышу-яз
Шемал агачларың башын ыраяр!

Дүниә дүшүнерден биз жуда ишли!
Вагт киршен болуп, гөкден сыраяр.
Денимизден гечип, санъетмез яшлы
Шемал агачларың башын ыраяр!

Чал пишик гап дулдан туряр геринип,
Кемпир йүң дәл, иге өмрүн сараяр.
Йылдырым чаканда герши гөрүнип,
Шемал агачларың башын ыраяр!

Ай-гүнүң, йылларың гечмеси аңсат,
Гитсе-гелмез тая кервен гураяр.
Олаң гечип гиден ызыны аңтап,
Шемал агачларың башын ыраяр!

Дүңйәде ягшы хем яман ишлер кән.
Олаң икиси-да бәхбит араяр.
Ягшы, яман ишлериңе гатышман,
Шемал агачларың башын ыраяр!

Бир гечен еринден сет мүн көвленип,
Дагың мары аждарха дек товланып,
Бивагт чак түм гараңка дувланып,
Шемал агачларың башын ыраяр!

Адам өз ишине өкдедир. Йөне
Өз ишине өкде ене Бири бар!
Бу иң гадымы хең. Сөзлери көне.
Шемал агачларың башын ыраяр!

Элбетде, дүңйәниң ахвалаты гең.
Ол бир вагтда йитйәр хем-де дөрөйәр.
Ах, дүшүнсең, сенден мүн йыл өң хем соң
Шемал агачларың башын ыраяр!

АЙРАЛЫК

Йүрегинде бакы яшарын өйтдүм,
Йүрек дәлмидир нә сөйгиң меканы?
Йөне ажы айралыга душ гелип,
Гызгын йүрек совап, аяды жаны...

Гөзлериңде бакы яшарын өйтдүм,
Даңынаны яшыл, геени гүлгүн!
Эмма сениң гиже ялы гөзлеңден
Гөзяша өврүлип, чыкдым мен бир гүн.

Янакланда бакы яшарын өйтдүм,
Ал яңакда галмак багт дәлмиди нә?
Эмма еллер мени гуратды гитди,
Сеңем гүл йүзүңде галмады гүнә...

ДАГЛАРА БАР, ДАГЛАРА!

Гөвнүңе губар чөксе,
Даглара бар, даглара!
Хачан несибәң чексе,
Даглара бар, даглара!

Эдениң оң болмаса,
Хич кес дердиң билмесе,
Йүрек аглап, диңмесе,
Даглара бар, даглара!

Бу дүниәниң гинлиғни,
Йыллаң йөне яңлығны,
Гөрсөң Ериң чуңлугны,
Дағлара бар, дағлара!

Дүшүнсең гара, ага,
Йыкылғын гара дага.
Өз йүзүңи гөрмөгө,
Дағлара бар, дағлара!

Эгер мертлиғи сөйсең,
Беленде хормат гойсаң,
Гудраты гөрөй дийсең,
Дағлара бар, дағлара!

КӨНЕ ГАЛА

Әлеми гараңкы тутуп башлады,
Йылдызлар гөзлерин гыпып башлады.

Көйүк ысы гелйәр гүн яшан ерден,
Артыпдыр гадымы галаның дердем.

Дашында гижелик какяр хешелле,
Ораяр башына түмлүкден селле.

Шоң үчин гаралып отыр ол гала,
Шоң үчин мен бу пикире мүбтела.

Бу көне галада болмаз шагалаң,
Газыгында ат кишңемез бу галаң.

Солак нура эзип, седасыз дашын,
Ай дөкүп дур гөкден күмүш гөзяшын...

ПЫГАМБЕРИҢ ГӨЗЯШЫ

Оглум Дидарың ядыгәрлигине

Он дөрт асыр мундан озал
(Хасап этдим мен чен билен),
Кырк яшына етенде ол,
Пыгамбериң оглы өлен.
Шонда бу бейик ясхана
Якын-дашдан адам гелен.

ДУРМУШ ХЕҢИ

Баглар хеллевлешйэр ягша эзилен!
Дурмуш чаляр өз гадымы хеңини.
Луммурдаяр дәли дерясы билен,
Гүввүлдисин кесенок оң деңизи.

Багт дәлмидир яшап йөрсөң жаханда?
Гүн билен догсаң хем Гүн билен яшсаң?
Ал-асманда йылдырымлар чаканда,
Баг астында сөйгүлиңе гарашсаң?

Бар зат тәзеленйэр ай-йыл өүрүлип,
Йыкылан гечмишлер көшги-галалы.
Тәзе дүнийән хер гүн ирден өрүлип,
Бир биреге эчилинийән саламы.

Хер гүн гөге галсын торгайлаң сеси,
Дурмуш чалсын хер гүн бакы хеңини.
Луммурдасын мыдам дәли дерясы,
Гүввүлдисин кесмесин оң деңизи.

Несиллер чалышяр, чалышяр орун.
Хер несил дүнийәни бир гез бейгелдйэр.
Ёлуны, ёдасын көнелтмән онуң,
Терсине, азажык тәзеләп гидйэр.

Шоң үчин эшидип дурналаң сесин,
Диййән, шапак гирсе гызыл донуна:
"Ылайым, бу дүнийә бакы яшасын
Хем айдым дүзүлсин онуң шанына!"

МЕНИҢ ЫКБАЛЫМ

Ажы дийме бу ыкбала,
Мен өзүм сайладым оны.
Сүйжүден артыгам чала,
Эгсигем саймадым оны.

Пелек бир базар бакгалы,
Өз харыдын сатып дурмуш.
Кимиң йүң болжак сакгалы,
Соңра белли эдер дурмуш.

Адам ялңышмаз биленде,
Алдап гөзе чөп атырлар.
Зәхер ичиржек боланда,
Оны шекере гатырлар!

Шоң үчин шекер чейнәнлең,
Билинсе, авы ичени,
Жовранмазмы эрте ченден
Ятлашып болан-гечени?

Бу иште гүман гоймадым,
Гитмедим мен хам-хыяла.
Мыдам ажысын сайладым,
Берилсе гоша пыяла...

ДЕРВҮШ

Гадым Гүндогарың дана дервүши
Хушунда пыяда,
Дүйшүндө атлы!
Бүтин өмри бойы хакы гөзледі.
Эмма не хакыкат,
Не хакы тапды.

Агач ата мүнүп, гүнлерде бир гүн,
Паныдан бакыя гөчүп гитди ол.
Соңкы ёлда хака душарын өйдүп,
О дүнійә гөзлерни ачып гитди ол...

ОБА

Гелдим ене күйсәп огланлык ери,
Эмма өңки айтым инди гөзе дар.
Сус гөрүнійәр чагалыгың гүзери,
Не көчеде,
Не-де өйде хезил бар.

Шәхерлиң гейминде ишикме-ишик
Сынлап гидип барян төверек-дашым.
Ынха-да, өңүмден сыгрыны идип,
Душяр маңа биле окан ёлдашым.

"Салам-хелик" энтөк кадада бәрде,
Соң дегишип, совал берйән: "Билйәмиң,
Айтсана, дост, бейле ичгысгынч ерде
Ненең эдип, өлмән яшап билйәңиз?"

Дымышлык. Соңра ол укулы паллап,
Эгнин гысяр, эгип келлесин бир ян.
Диййәр: "Ишли болсаң, тукадам дөлле,
Мен-ә сыгрым бука әкидип барян!"

Аягыздан долы эгри көчелер,
Яз чыкса-да, гыш гитмэндир бу ерден.
Ёл үстүнде дурланып дур көлчелер,
Печ якыляр, түссе чыкяр өйлерден.

Адамлар "яз гамын гышдан ий!" дийшип,
Өйде геңеш эдйэр, чыкяр галмагал.
Тэзеже тезегин дашына үйшүп,
Ат ятакда базар гуряр гаргалар.

Оба, оба! Менем сөййэрин сени!
Саңа сөйгим, бу мең йүреке дердим.
Гурсагма уранда яшлык хесери,
Ёгсам, шэхер хакда арзув эдердим.

Эмма ядап саңа өзүм атамда,
Билйэн, сен болмасаң, дүңйэң дарлыгны.
Хер кесиң бу эгирт улы Ватанда,
Бир кичижек ватанының барлыгны.

Шоң үчин билмерин бахаңы өлчөп,
Зыңамок серимден гайдып гелмеги.
Эгер гелсем, болар маңа өз көчэм,
Болар маңа өз какамың меллеги!

СӨЕР МЕНИ

Мен гызлары сөерин,
Гызлар сөер ярыны.
Көпе хормат гоярын,
Көп хорматлар бирини.

Гечмишими сөерин,
Этмишим сөер мени.
Алтмышымы сөерин,
Етмишим сөер мени.

Кән диллери сөерин,
Өз дилим сөер мени.
Кән иллери сөерин,
Өз илим сөер мени!

ЧҮНКИ ГӨЗЛЕРИҢ ОВАДАН!

Билмен сен хайсы обадан,
Арзымы айтмак мениңки,
Чүнки гөзлериң овадан!
Чүнки сөзлериң меникли!

Гел, дүшби гыз отур голай,
Мен саңа диейин "Айым".
Бир пурсат сырдашым болай,
Ченеме гашларың яйын.

Булашып баряр мең өмрүм
Кә оюндан, кә нахақдан.
Себәбин айдып билермиң
Диделерне догры баксам?

Гөзлеңде гусса гөрүңйәр,
Сен маңа гуссалы бакма.
Гой, язгарсын бүтин дүңйә,
Эмма сен муңа ховлукма!

Билемок ничик иш этдим,
Душ болдум адам алына.
Бүтин дүңйәни аглатдым
Бир чаганың ыкбалына.

Не онда бәхбидим барды,
Не-де иле питжиң атдым.
Айтсана, алкымы гарлы,
Нечүн мен хунаба ювтдум?

Хасратым дурмады ченде.
Вах, билйәнсиң, дүшби гөзел.
Гөзүм гөзлерне дүшенде,
Дүңье яда дүшди, гөзел...

Ничикси эрбет иш этдим?
Маңа газап эдйәнлер ким?
Бүтин дүңйәни аглатдым.
Я муңа ёкмуды хақым?

Ине, мениң гайгы-гуссам,
Әхли сырым ачдым, Айым.
Сағ-аман бол мундан гитсең,
Эрбеде душма, ылайым!

Билмедим хайсы обадан,
Йүрегими ачдым саңа.
Чүнки гөзлериң овадан!
Чүнки гыя бакдың маңа!

ЁЛЛАРЫМ

Ачылды яз гүллери.
Ханы мениң гүллерим?
Ине, сәхра голлары,
Ханы мениң голларым?

Бхласым сиңен мениң,
Топрагым сары меңиз.
Гөк асманым – гөк деңиз!
Ханы мениң салларым?

Үстүнде ат чапдыгым,
Йитирдигим, тапдыгым,
Атым сува якдыгым,
Ханы мениң силлерим?

Аталардан ядыгәр,
Мен бу сәхра хырыдар.
Ниче ёл бар, ёда бар,
Ханы мениң ёлларым?

ЭНӘНИҢ САРГЫДЫ

"Оглум, улы адам
Боларсың эрте,
Сениңем башыңда
Аладаң арта.

Йөне бир саргыдым
Унутма хергиз.
Гара башың гамын
Иймегин ялңыз.

Таңрыдан дилежек
Задыңы диле.
Йөне хем өзүңе
Хем диле иле!

Сең өйүң абатдыр
Дине ил билен.
Дий: "Илим саг гезсин,
Ичинде бизем!"

Ай догса, йүзүңе
Сылгын хер гезек.
Шүкүрлә худаям
Этмезмиш газап."

Язда барын экип,
Гүйзде хасылың
Үчден бирин я-да ярын аланлар.
Мен билмедим, Гарригалаң үстүндө
Я-да гумларында Алтындепәниң
Монжукмы агарып доңуп галан зат?
Монжук-монжук гөзяшымы галлажың?

ДЫНЧ ГҮНИ

Голай-голтумымда адам-гара ёк,
Ёк бу гүн бир алып барян ишимем.
Хатда мыхман-медиванам геленок,
Ёгсам, ан-ха, ачык дур мең ишигим!

Нәмедир бир зада гүйменмек герек,
Гүн гечиргич бир иш тапылса ягшы.
Ёгса-да, өйүмем көнелди бир чак,
Гечирип дур үчегинден гар-ягшы.

Көне әдик гейип чыкдым мен жайдан.
Гөрсене, бу сандан чыкан ялтаны!
Рендәни гетирдим гидип сарайдан
Хем элиме алдым чекич, палтаны.

Соңра хыжув билен гиришдим ише:
Суваг гачяр, пол хем чар яна ёртяр.
Ёнярын, чүйлейән – ненеңси пише!
Мен ишлейән. Йөне кемчилик артяр.

"Ах, муны дүзедип боласы ёк-ла,
Бу бир көне сарай, бир көне салгым!"
Дийдим-де, чекижи, палтаны оклап,
Кагыз-галамымы элиме алдым.

Гох ёк. Тәк одун печ эдйәр перяды.
Пенжиреден дүшйән ягты чала үм.
Өвренже дек гошга чем гелен зады
Салжак болуп, бир гүнүми өтүрдим.

ТҮНЕК

Ёлда яшяр мең Гүнүм,
Гүнаша я хер гүнде.
Чүнки ялңыз түнегим
Дур жарың эрнегинде.

Агач гапы жыгылдап,
Гең сес эдйэр үчегим.
Гиже. Гелйән даш ерден.
Ядадым хем үшедим.

Бораганлап, чисцеләп,
Ягыш буйдурып баряр.
Агачлаң башын булап,
Йүзкесдир йүзе уряр.

Пайтагтың пес жайлары
Көчә шүбхели бакяр.
Гижә галан ёлагчы
Алжырап, гапы какяр.

Көчө батга, тайгалык,
Ягыш жуда кән ягды.
Чакмазмы, хей, йылдырым?
Салмазмы ёла ягты?

Эмма дашым түм гиже.
Бакян ичине горпуң,
Горкуп оңа гачмакдан,
Тайып гитмекден горкуп.

Өңде болса, ышыксыз,
Үшәп хем екесирәп,
Ялңыз отаглы жайым
Отыр ёлума гарап.

Барып бәрден, бегенип,
От якарын ожақда.
Онсоң пежиң турбасы
Хиңленер гыш, гар хакда.

ГИЖЕКИ МЫХМАН

Йылдыз ере нур сачанок Ай ялы.
Гиже. Түм меңзейәр гара пишиге.
Кимдир бири дырнаклар айнаны,
Кимдир бири азар берйәр ишиге.

Бизиң бу көчеде гезйән ёк антәп,
Ил ятыпдыр, ит уклапдыр. үмсүмлик.
Эмма кимдир бири ятанок антәк,
Кимдир бири айланып йөр сүмсүнип...

Өйүмиң дашында өврүлйэр гайта,
Узак ёла эдйән ялы ылгар ол.
Хас-хаслап далжыгяр, галан дек гайда,
Агачлара мүнүп-дүшйэр ылгап ол.

Хер гиже гойяр ол мени азара.
Хер гиже гидйэр ол сабрымы оруп.
Ахмал гелйэндир ол букулып жара,
Гелйэндир ол говы пәли гутарып?

"Хей, кимсиң?" Чыкярын элим фонарлы,
Көнеже папагмы башыма чүмрүп.
Жогап ёк. Билемок кимиң барлыгны,
Гапың аркасына дувланяр түмлүк.

"Аяк чек! Мен диңе гөрмекчи кысмың!
Ялаңачмың? Бармы я-да гейимиң?
Таныт өзүң, ким сен: ынсмың я жынсмың?
Торч этдиң-ле төверегни өйүмиң!

Гөркез йүзүң, эгер бар болса йүзүң!
Яралымы? Гел даңайын яраңы!
Гапым ачык, болса сең пәлиң дүзүв.
Сени гөрүп билсем, мен сенден разы!"

Чыра тутян. Отдан тисгинйэр түмлүк.
Өкже огурлаяр, гирйэр ол жара.
"Дур, кимсиң! Жогап бер гижеки күмсүк!"
Егдекләп гачяр ол, боляр бир чүммүк:
Я түмлүк, я гарга, я-да бир гара...

ОНДА АДАМ КИМ БОЛАР?

Гайгы этмек нәмә герек?
Иш битирмез, этсең мүң.
Бир кәсе сув, дөвүм чөрөк,
Бесдир, айланса гүнүң.

Агшам аркайын ятаның,
Азмы өрсең аркайын?
Дәлми саңа өз Ватаның,
Күлбәң төри – тагт айын?

Пархы ёк: жан этме, жан эт,
Бу затларың бары хич.
Онуң үчин болмалы зат
Болар не ир, не-де гич.

Нетижеси бирдир, гөрсе,
Ынсан муну гич билер.
Ол первайсыз гезип йөрсе,
Йөне адам ким болар?

ТАҢРЫМ, МАҢА РЫСГАЛ БЕР!

Таңрым, маңа рысгал бер!
Бендәңе этме мэтәч.
Ай догса – айдың хабар,
Тылла Гүнүң – тылла тәч!

Таңрым, маңа рысгал бер!
Хак ёлундан йөрмәге.
Гөрөнлер гойсун гадыр,
Гөрмедик – зар гөрмәге.

Таңрым, маңа рысгал бер!
Долуп аксын мисли яп.
Душман гелсин гапымдан,
Гайтарайын хеззетләп.

Таңрым, маңа рысгал бер!
Дерт берсең, душур эме.
Бендәң мен, өзге бендә
Бенди-мэтәч эйлеме.

Таңрым, маңа рысгал бер!
Әлеме рован угруң.
Мерхемедиң – алтын-зер,
Депәмде дурсун нуруң.

МЕН ӨМРҮМИ ГЕҢ ЭТДИМ

Дагларың өрки ерде!
Бу хакыкат дэлмидир?
Адамың гөрки ерде.
Бу бир бош хыялмыдыр
Я дүшнүксиз ёлмудыр?

Ер гаты, асман ырак!
Дийдим сөзлерим яра.
Баглар башыны ырап,
Гарашяр гыша, гара.
Бу ыкбала не чәре?

Мен өмрүми гең этдим,
Далжыкдырдым мен аты.
Хайры, шери дең этдим,
Гөзледим хакыкаты.
Йөне ядадым гаты!

Гүнлерим гам-гуссалы,
Етерми сесим яра?
Ол гулагны тутсады,
Сөзлерим меңзэр зара,
Мен Ватандан авара!

БЕЛКИ, ДҮНЙӨ ПАНЫ ДЭЛДИР?

Бу дүнийэни өвренип,
Етип болмаз дүйбүне.
Сынлап,
Сызып,
Ери газып,
Бурав билен чөврүп я-да
Я отурып гиже-гүндиз
Соңсуз пикир өврүп я-да
Гөге учуп, Гүне янып,
Бузлы умманда сөнүп,
Айлансаң-да өмрүң бойы,
Дүшүнмерсиң көсенип.

Сен эллики гөвүн йүвүрт,
Сарп эт бүтин өмрүңи,
Йүзүң болсун йыгырт-йыгырт!
Ятладып ер көмрүни,
Өлчөр хем дөк,
Чорба соват!
Дүнийэ өңүңден гачар!
Еди өлчөп, бир кесер ол,
Өз донун келте бичмез.
Ол бирине ачан сырын
Ачмаз башга бирине.
Ол өз ачжак сырын ачар,
Ачмажак сырын ачмаз.

Гүн шөхлеси – Ер сүтүни!
Берчини йылдызлар оң.
Гүндизи гең гөрмесең сен,
Гең гөрмегин сен түми!
Бу бир үйтгешик пикир дәл,
Мен тэзе Ер ачамок.
Белки, дүнийэ паны дәлдир,
Йөне гүвә гечемок...

СОВАЛ ВЕ ЖОГАП

Маңлайда не болса, барын гөрмәге,
Гелдим бу яланчы, ягты жахана.
Бу дүнийә бәш гүнлүк өмүр сүрмәге,
Хем өзүми танамага бахана.

Сөйдүм мен кирпичи ок дек гызлары,
Кырк ашыгы якан хер бир әдимде.
Ол гызлаң вепалы гара гөзлери,
Нәзик додаклары галды ядымда.

Бу гүн өзге дерде учрады башым,
Отуз ики яшы арка атамда.
Ил-гүнүң, топрагың гайгысы ишим,
Мен вепа гөзледим ата Ватандан.

Хөвесим ат мүнсем дүзи гулачлап,
Өтмесе деңимден бипарх гөрк мениң.
Мургап деряң ләбик сувундан башлап,
Бойлап чыксам, чешме-чайын түркмениң!

Етим гөзяш этсе, гулагмы тутсам,
Дердине эм этсем дөвлән агажың,
Бет ниетлиң өзүн ойнунда утсам,
Бил тутушса, тапсам онуң алажың.

Өз элинде болса халкымың эрки,
Чагалам гүрлесе эне дилимде,
Башындан инмесе ил үчин горкы,
Әр йигде горкы ёк шахсы өлүмде.

Өзгәниң өңүнде башым эгмәге,
Киши башын эгдирмәге гелмедим.
Я бу дүнийә ил гөвнүне дегмәге,
Я гөвнүме дегдирмәге гелмедим.

Бу бир гедемлик дәл
Я "мен-менлик" дәл,
Пархлыдыр хер кесиң өмрүниң бабы.
Мен – бу дүнийә берлен анык бир совал,
Хем өзүм оң – ялңыз догры жогабы!

ОТЛЫ

Сарсдыряр гүввүлди! Сарсдыряр тизлик!
Отлы гидип баряр бөвсүп түмлүги.
Ериң үсти чаңап ятан текизлик,
Диңе өңе тарап онуң үмзүги.

Горкян, ёл гутарып, ятыр багтымы,
Отлы учар гидер бир керт гаядан.
Вах, нечүн аядым озал вагтымы?
Вах, нечүн озал мен өмрүм аядым?

Көөр гидер инди азап хем ыхлас.
Соңланмадык иши галяр ким гитсе.
Отлының ызындан арянча ылгап,
Чыра йитип гидйэр галып түмлүкде.

Нечүн эрбетлиге ёл гойдум мен, яр,
Нечүн гылав алды салымдан яман?
Чын сөз арка гөзлөп узак айланяр,
Басым хоссар тапяр өзүне ялан.

Арман, инди пурсат ёкдур яшара,
Етишмен яңышлаң дүзэнин гөрүп.
Отлы гижелери хүвдүлөп баряр!
Гидип баряр гүндизлери оярып!

Купеден далжыгып чыкярын ылгап,
Ёлбелет! Айт, өңде нэчерэк ёл бар?
Хачан етйэс биз иң соңкы дуралга?
Бу ховплы ёл довам эдер ничезар?

"Етерлик дэлмидир барсак биз эсен?"
Ёлчы шейле дийип, ялта паллаяр.
Гаршылап хем угратмага рам эден,
Ёлугра бир гызың эли галгаяр.

Аңян гысгалыпдыр мениң ёлларым.
Инди нэмэ өкүнийэрин, ери, мен?
Өзүми дурмуша гөрэ ёнмадым,
Бир зарбада еңжек болдум шери мен.

Әгирт тизлик. Тизлик гувдурап баряр.
Өңде түмлүк кә ягтылып, гоялып.
Отлы гижелери хүвдүлөп баряр!
Гидип баряр гүндизлери оярып!

ЭРТИРКИ ГҮН

Огулсона

Мениң дөврүм гелер,
Гелер иру-гич!
Тыг дек кирпичлериң сыл ажы яшын!
Жигериң даглайып, жовранмагын хич,
Энтек ирдир мениң тутардан ясым.

Ёллар өңе баряр созулып, совлуп,
Атлар ятакда дур хоргурып, тайын.
Бу дүнийәң газаплы вагтында доглуп,
Мерт йигит гап дулда ятмаз аркайын.

Миннетли мейлистен мени гөзлемән,
Миннет мейин, гой, ким ичсе, шол ичсин.
Хакыкатың ажы зарбына дөзмән,
Бу дүнийә юмрулса, юмрулып гечсин.

Надан яраг болуп ченелди төхмет,
Ол мениң өмрүме салнан агыр пач.
Зәхмет чекдим, эмма гөрмедим рехнет,
Өмрүми хак сөзе бердим мен хырач.

Барыбир ир энтек гусса чекерден,
Эй, сен, шахасына эл етмез багтым!
Мен эйменмен хич бир бела-бетерден,
Сен мениң сарпамы саклаян вагтың.

Чүнки гелер мениң дөврүм иру-гич,
Хасрата гарк болуп, аглама, ярым.
Йыкылсам, турмага тапып ене гүйч,
Мен гөни гелжеге гидип барярын!

ШҮКҮР

Шүкүр, алхамдилилла,
Илден айры гөргүм ёк!
Ачда алгым ёк мениң,
Шүкүр, беге бергим ёк!

Кимсәни өртемеди?
Дурмуш бир гара газан.
Илден артык янмадым,
Янмадым илден азам.

Чексем-де мен эзъети,
Ялбармадым намарда.
Шыгрым дерде яраса,
Өмрүм ярар мең дерде.

Галагоплы бу заман
Шейле йүреге якын.
Чүнки гөрешип өлмән,
Дирилигңи билмек кын.

Төхмет өлүмден ажы.
Душуп, шейле чакладым:
Ажыдан ажысы бар,
Бетеринден сакласын!

Бу бир көне дүнийәдир,
Өртәр, гөзде яш эдер.
Акмак сүрер дөвраны,
Акыл херне иш эдер.

Бирмеңзешлик иризйәр.
Етсе-де ол бир пеллә,
Бирмеңзеш гүнлең үчин
Шүкүрим кәндир, Алла!

Шүкүр, алхамдилилла,
Илден айры гөргүм ёк.
Ачда алгым ёк мениң!
Шүкүр, беге бергим ёк!

ТҮРКМЕН ГӨРНҮШИ

Еке-еке өчди агачлаң башы,
Ай тойнуклап, япда акып ойнады.
Райышда отуран узын ак дерек
Сува гирип, меле ябы бойлады.

Йылдыз гонды Ак өйлерин үстүне,
Шугласы тәримден ичерик дүшди.
Илки Гарагумда, соң Көпетдагда –
Бир агшамда ики гезек Гүн яшды.

Гиже сува гачан йылдызлар меңзеш
Акпамыгың дөвден алан көзүне.
Йылдызлары дүр дек ювдуп балыклар
Даң атанда, чүмди гитди ызына...

ГҮЙЗҮҢ БИР ГҮНИ

Чагбалы ягышлы,
Гүйчли елли гүн,
Якасы гайышлы,
Иле белли гүн.

Гарашдым мен пирлер
Дада етишер:
Ягыш-а кипарлар,
Елем ятышар.

Йөне ятыш нире?
Кипарла нире?
Ягыш-а ирелйәр,
Еле ёк чәре.

Мең зерур ишим бар
Бу бивагт чак.
Эмма өйден хәзир,
Хей, нәдип чыкжак?

Йүпсүз даңып гоян
Гитжеги нәлер,
Белки, бу елли гүн
Тарыхда галар?

1982 й.

ТЕРКИВАТАН

Теркиватан аңсат иш дәл,
Эл үздүк догдук Диярдан.
Ватан диймек гум я даш дәл,
Айрылдык биз досты-ярдан.

Хак сөзе арка диредик,
Эгмедик буйсанчлы башы.
Биз Ватаны мерт горадык,
Ватан – мердин гөвүн хошы!

Эмма хайыр ровач алман,
Берсе-де намарда сарсгын,
Азлыкда гөрешип, арман,
Гоч йигитлер гелди асгын.

Әр башына иш дүшсе кын,
Дост-ярлар йөвсел букдулар.
Ватана вепамыз үчин,
Ят иллер хоссар чыкдылар...

Гүнлер догар, айлар йөрер,
Гөкде йылдыз янып-өчүп;
Ватан бизсиз гүнүн гөрер,
Бизиң гүнмүз гечер ничик?

ПЫЯДА ЭЙЛЕМЕ!

Гезегине гелер, гечер
Бу дүнийәнің тойы, ясы.
Гүнлер гөзүнден сув ичер,
Йыллар алар элден яшы.

Өз хакыма кайыл мунда,
Илден зыяда эйлеме.
Йөне кесекиң ойнунда,
Таңрым, пыяда эйлеме!

Мен гошгы язманы гоюп билмедим.
Яшап яздым. Язышым дек яшадым.
Ягты яланчыдан доюп билмедим,
Йөне адамлардан гаты ядадым.

Гахар гушагыны гушап билине,
Газап донун геен – песдир сөерден.
Адамлар бирехим бири бирине,
Кимдир бирин сайлап, сарпа гојрдан.

СОНЕТ

Гүйз сары яглыгын атыпдыр баша,
Шагалаңлы көчелериң суссы пес.
Аладалар мени хорлапдыр аша.
Ядапдырын. Менем дынч алайын, бес!

Эзъетли дуйгулаң берейин меркин,
Барайын боюна овадан көлүң.
Улы сув хем асман чекишсин дердим,
Тапышян еринде Ер билен Гөгүң.

Гарашайын сува чеңнегми атып,
Умыт билен сынлап асуда көли,
Чеңнек дүнийәң гөрүлмедик гудратын
Гаңырчакда маңа гетиржек ялы.

Көңүл гөтермесин гуссаның кешгин,
Толкунларда йитсин мең ядав кешбим!..

МАЗМУНЫ

Гүндогарда бар зат поэзиядан башланяр... (Сөзбашы).....	2
1. ТҮРКМЕН ИЛИМ.....	3
Топрагым.....	4
Гарагум.....	4
Догдук Дияр.....	5
Ашгабат.....	6
Булутлаң гөчи.....	6
Сүйргүнортан.....	7
Бу сачы гижеден алдым.....	8
Гөйә бир тал я-да дерек.....	9
Диярың васпы.....	10
Ят иллерде.....	10
11. ОЯН СЕН, ТҮРКМЕНИМ, ОЯН!.....	11
Түркмениң ыкбалы.....	12
Гойма намардың гепине.....	12
Ата Ватан.....	13
Газ учды гарга гонды.....	14
Түркменим (<i>Бапба Гөклеңи ятлап...</i>).....	15
Бапба Гөклең.....	16
Акмырат Шириң өлүмине.....	17
Бизиң инди мөхлетимиз азалаяр.....	17
Ол гүн гелер!.....	18
Садагасы гитдигим! (<i>Ш-Б-на</i>).....	18
Тешнелик.....	19
Дүнийәң дүйби нәме?.....	20
Түркмен ве шейтан.....	21
Йылдыз орагы.....	21
Ничикдир бу гүн халыңыз? (<i>Көшик языжыларына...</i>).....	22
Сиз мени гөзлемәң!.....	23
Ёллар, хей! (<i>Авды Кула</i>).....	24
111. ТҮРКМЕН ӘХЕҢЛЕРИ.....	26
Саламымны.....	27
Бу гүн ялан челпегиң!.....	27
Ажап пурсат.....	28
Чөзле, ярым, сачыңы!.....	28
Гыз.....	29
Айлы гиже.....	29
Тылла жам.....	30
Айланайын!.....	31
Яш галар.....	31
Не олды?.....	32
Сачларны яйып билермиң?.....	32
Ядыгәрлик гошгы.....	33
Шекерек игде.....	33
Ак дерек.....	34
Сентябрь.....	35
Отпараз.....	35
Эскиз.....	36
Гумлы гыза.....	36
Обам.....	37
Мен сениң гашыңа атлы барамок!.....	37
Бир сөйгүниң тарыхы.....	38
Түнүң яры.....	38
Ах, мен догры сөзүм диймедим яра!.....	39
Гоңшы гыз.....	39
Ядыма дүшди!.....	40
Нәтаньш огланжык (<i>Эртекиниң әхеңинде</i>).....	40
Ай яшды, агылы галды.....	41
Гөзлериң.....	42
Элван яглык.....	42
Иң сонкы жедел.....	43
Гүйз ятламасы.....	43
Айдың муны ол яра!.....	44

1Ү. ДУРМУШ ӘХЕҢДЕРИ.....	46
Дүнійә.....	47
Гериш-гериш даглар.....	47
Көсендим дурмуша дүшүнжек болуп.....	48
Гүйз гелер.....	48
Учурдым элимден шуңкар гушумны.....	49
Ах, бу дүнійә!.....	50
Ак өй.....	50
Алтын ачар.....	51
Көшк шахырларына.....	52
Чөл этдиң!.....	52
Бүтиндүнійә кануны.....	53
Пыяда билен улаглы.....	53
Таңрының адына шикаят.....	53
Гарры ве тәзе Ай.....	53
Ялаңач йүреклер.....	54
Гүйз.....	54
Деря.....	55
"Деря" темасына гошмача.....	55
Велаятдан.....	55
Ким нирә баряр?.....	56
Нан.....	57
Хошлашык.....	57
Итлер үйрйәр.....	57
Алтындепе.....	58
Мазарыстанлык.....	59
Шемал агачларың башын ыраяр!.....	59
Айралык.....	60
Даглара бар, даглара!.....	60
Көне гала.....	61
Пыгамбериң гөзяшы.....	61
Саргыт (<i>Гыз букжасына</i>).....	62
Хүви.....	62
"Хүви" темасына гошмача.....	63
Дурмуш хеңи.....	64
Мениң ыкбалым.....	64
Дервүш.....	65
Оба.....	65
Сөер мени.....	66
Чүнки гөзлериң овадан!.....	66
Ёлларым.....	68
Энәниң саргыды.....	68
Йитги.....	69
Дынч гүни.....	70
Түнек.....	70
Гижеки мыхман.....	71
Оңда адам ким болар?.....	72
Таңрым, маңа рысгал бер!.....	73
Мен өмрүми гең этдим.....	73
Белки, дүнійә паны дәлдир?.....	74
Совал ве жогап.....	75
Отлы.....	75
Эртирки гүн (<i>Огулсона</i>).....	76
Шүкүр.....	77
Түркмен гөрнүши.....	78
Гүйзүң бир гүни.....	78
Теркиватан.....	79
Пыяда эйлеме!.....	80
Мен гошгы язманы гоюп билмедим!.....	80
Сонет.....	80